

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1999/42

Karar Sayısı : 2001/41

Karar Günü : 23.2.2001

R.G. Tarih-Sayı :23.11.2001-24592

İPTAL İSTEMİNDE BULUNAN : Anamuhalefet (Fazilet) Partisi TBMM Grubu adına Grup Başkanı Mehmet Recai KUTAN

İPTAL İSTEMİNİN KONUSU : 8.9.1994 gün ve 23810 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25.8.1999 günlü, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu (Sosyal Sigortalar Kanunu, Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu ile İş Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesi, İşsizlik Sigortası Kurulması, Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanunun İki Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu)"nun 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 12., 13., 15., 16., 17., 18., 19., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 35., 36., 38., 39., 40., 41., 44. ve 56. maddelerinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 17., 56., 60., 61. ve 73. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptalleri ile 3., 4., 15., 25. ve 36. maddelerinin yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenen Yasa Kuralları

4447 sayılı Yasa'nın iptali istenilen maddeleri şöyledir:

1- "MADDE 3.- 506 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin (B) bendine aşağıdaki alt bent ile maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'sini sigortalı öder. Ancak, ilgiliden alınacak katkı miktarı, ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin birbuçuk katından fazla olamaz.

Sigortalıların, bu maddenin (A), (B) ve (D) bentlerinde yazılı yardımlardan yararlanabilmeleri için, 60 günü hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki altı ay içinde olmak üzere toplam olarak 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olmaları şarttır."

2- "MADDE 4.- 506 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin (B) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

B) Yukarıda sözü edilen kimselerin ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaçlar ile (A/a) bendi uyarınca sağlanan protez, araç ve gereç bedellerinin %10'u kendilerince ödenir. Ancak protez, araç ve gereç bedelleri için alınacak katkı payı ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücret tutarını geçemez."

3- "MADDE 5.- 506 sayılı Kanunun 55 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Malüllük aylığının hesaplanması

Madde 55.- Malüllük aylığı bağlanmasına hak kazanan sigortalıya bu Kanunun 61 inci maddesine göre bulunacak ortalama yıllık kazancının % 60'nın 1/12'si oranında malüllük aylığı bağlanır. Sigortalı başka birinin bakımına muhtaç durumda ise bu oran %70'e çıkarılır. Buna göre hesaplanan malüllük aylığı 61 inci maddesinin son fıkrası hükümlerine göre artırılır."

4- "MADDE 6.- 506 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

A) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylığından yararlanabilmesi için;

a) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması ve en az 7000 gün veya

b) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması, 25 yıldan beri sigortalı bulunması ve en az 4 500 gün,

Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmaları şarttır."

5- "MADDE 7.- 506 sayılı Kanunun 61 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yaşlılık aylığının hesaplanması

Madde 61.- Yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıların aylığı, aşağıdaki hükümlere göre belirlenecek ortalama yıllık kazancı ile aylık bağlama oranının çarpımının 1/12'si alınarak hesaplanır.

Sigortalının her takvim yılına ait prime esas kazancı, kazancın ait olduğu takvim yılından itibaren aylık talep tarihine kadar geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı artırılarak bulunan yıllık kazançlar toplamının, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama günlük kazancın 360 katı, aylığın hesaplanmasına esas ortalama yıllık kazancı oluşturur.

Aylık bağlama oranı, sigortalının toplam prim ödeme gün sayısının ilk 3 600 gününün her 360 günü için %3.5, sonraki 5 400 günün her 360 günü için %2 ve daha sonraki her 360 gün için %1.5 oranlarının toplamıdır."

6- "MADDE 8.- 506 sayılı Kanunun 63 üncü maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil, almakta oldukları aylıklarından %15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir."

7- "MADDE 9.- 506 sayılı 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (c) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (d) alt bendi ile (B), (D) ve (E) bentleri yürürlükten kaldırılmış ve (C) bendi (B) bendi olarak değiştirilmiştir.

c) Toplam olarak 1800 gün veya en az beş yıldan beri sigortalı bulunup, sigortalılık süresinin her yılı için ortalama olarak 180 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olan sigortalının, bu Kanunun 61 inci maddesine göre bulunacak ortalama yıllık kazancının % 60'ının 1/12'si olarak hesaplanan aylığı, hak sahiplerine bağlanacak aylığın hesabında esas tutulur. Bu oran sigortalının 8100 ilâ 9000 gün arasında primi ödenen her 360 gün için 2, 9000 günden sonra ödenen her 360 gün için de 1,5 artırılır. Bu şekilde hesaplanan ölüm aylığı 61 inci maddenin son fıkrası hükümlerine göre artırılır."

8- "MADDE 10.- 506 sayılı Kanunun 78 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırı 4 000 000 TL., üst sınırı ise alt sınırın üç katıdır. Üst sınırı alt sınırın beş katına kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Günlük kazanç alt sınırı her yıl, ilk olarak Nisan ayında bir önceki yılın Aralık ayı ile ondan önceki yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı kadar, ikinci olarak bir önceki yılıngayrisafi yurtiçi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar artırılarak belirlenir. Bu şekilde belirlenecek günlük kazanç alt sınırının belirlenmesinde 1000 liranın kesirleri 1000 liraya tamamlanır."

9- "MADDE 12.- 506 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (a) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (b) alt bendi yürürlükten kaldırılmış ve (c) alt bendi (b) olarak değiştirilmiştir.

a) İsteğe bağlı sigortalılığa devam etmek isteyenler ödeyecekleri isteğe bağlı sigorta primlerini, bu Kanunun 78 inci maddesine göre belirlenen prime esas kazanç alt sınırı ile üst sınırı arasında olmak şartıyla kendileri belirler."

10- "MADDE 13.- 506 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanuna göre bağlanacak aylıklar, 78 inci maddeye göre tespit edilen prime esas günlük kazanç alt sınırının aylık tutarının % 35'inden az olamaz."

11- "MADDE 15.- 506 sayılı Kanunun Ek 24 üncü maddesinin (a) fıkrasının ikinci bendi yürürlükten kaldırılmış ve Ek 32 nci maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Sigortalıların çocuklarına verilecek protez, araç ve gereçlerin bedellerinin % 20'si kendilerince ödenir. Ancak, sigortalıların çocuklarından alınacak katkı miktarı, ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi

kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin birbuçuk katından fazla olamaz.

Sigortalıların geçindirmekle yükümlü bulundukları eşlerinden % 20, Kurumdan sürekli işgöremezlik geliri, malütlük ve yaşlılık aylığı almakta olanların geçindirmekle yükümlü bulundukları eşleri ile Kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden % 10 katılım payı alınmak şartıyla protez, araç ve gereç yardımlarından yararlanırlar. Ancak, sigortalıların eşlerinden alınacak katkı miktarı, ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin bir buçuk katından, sürekli iş göremezlik geliri, malütlük ve yaşlılık aylığı alanların eşleri ile Kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden alınacak olan katkı miktarı aylık asgari ücretten fazla olamaz."

12- "MADDE 16.- 506 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

EK MADDE 38.- Bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar ile geçici 76 ncı maddeye göre yapılan telafî edici ödemeler her ay bir önceki aya göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi artış oranı kadar artırılarak belirlenir.

EK MADDE 39.- Bu Kanunun Ek 5 ve Ek 6 ncı Maddeleri gereğince sigortalılık süresine ilave edilen gün sayıları, beş yıldan çok olmamak üzere bu Kanunun 60 ve Geçici 81 inci maddelerinde belirtilen yaş hadlerinden indirilir.

EK MADDE 40.- Bu Kanunun 2 nci maddesine göre sigortalı sayılanlar, çalışmaya başladıklarını işe başladıkları tarihten itibaren 30 gün içinde Kuruma bildirirler.

Bildirimler ile ilgili Kurumca yapılacak işlemlerin usul ve esasları, yönetmelikle belirlenir.

EK MADDE 41.- 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlanana Kurumca sağlanan protez, araç ve gereç bedellerinden katkı payı alınmaz."

13- "MADDE 17.- 506 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 81.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

A) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce yürürlükte bulunan hükümlere göre yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanmış olanlar ile sigortalılık süresi 18 yıl ve daha fazla olan kadınlar ve sigortalılık süresi 23 yıl ve daha fazla olan erkekler hakkında, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümler uygulanır.

B) a) Sigortalılık süresi 17 (dahil) yıldan fazla 18 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 41 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 22 (dahil) yıldan fazla 23 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,

b) Sigortalılık süresi 16 (dahil) yıldan fazla 17 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 43 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 21 (dahil) yıldan fazla 22

yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 46 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,

c) Sigortalılık süresi 15 (dahil) yıldan fazla 16 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 20 (dahil) yıldan fazla 21 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,

d) Sigortalılık süresi 14 (dahil) yıldan fazla 15 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 47 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 19 (dahil) yıldan fazla 20 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 50 yaşını doldurmaları ve en az 5150 gün,

e) Sigortalılık süresi 13 (dahil) yıldan fazla 14 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 18 (dahil) yıldan fazla 19 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları ve en az 5300 gün,

f) Sigortalılık süresi 12 (dahil) yıldan fazla 13 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 49 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 17 (dahil) yıldan fazla 18 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları ve en az 5450 gün,

g) Sigortalılık süresi 11 (dahil) yıldan fazla 12 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresi ve 50 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 16 (dahil) yıldan fazla 17 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 53 yaşını doldurmaları ve en az 5600 gün,

h) Sigortalılık süresi 10 (dahil) yıldan fazla 11 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 15 (dahil) yıldan fazla 16 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 54 yaşını doldurmaları ve en az 5750 gün,

ı) Sigortalılık süresi 10 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 15 yıldan az erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 56 yaşını doldurmaları ve en az 6000 gün,

Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

C) a) 15 yıllık sigortalılık süresini, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş ve 3600 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunanlara istekleri halinde yaşlılık aylığı bağlanır.

b) (a) bendinde öngörülen şartları yerine getirememiş durumda olanlardan kadın ise 52, erkek ise 56 yaşını doldurmuş olması, en az 15 yıllık sigortalılık süresini tamamlaması ve en az 3600 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmaları şartıyla yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 82.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı bulunanlara bağlanacak aylıklar, aşağıdaki (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanacak aylıkların toplamından oluşur.

a) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar prim ödeme sürelerine ait aylığı aşağıdaki şekilde belirlenir.

Sigortalının aylık talep tarihine kadarki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki hükümlere göre hesaplanacak aylığının sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki prim ödeme gün sayısı ile orantılı bölümü, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren aylık başlangıç tarihine kadar geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı artırılarak hesaplanır.

Hesaplanan yaşlılık aylığı, aylık bağlanması için yazılı başvurunun yapıldığı yılın Ocak ayı ile aylığın başladığı takvim yılının başlangıç tarihi arasında geçen her ay için Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranları kadar artırılır.

b) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki prim ödeme sürelerine ait aylığı ise, sigortalının aylık talep tarihine kadar toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden bu Kanunun 61 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanacak aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır.

Sigortalıya yukarıdaki (a) ve (b) bentlerine göre bağlanacak aylıkların toplamı, sigortalının aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranına ve bu Kanunun 61 inci maddesinin son fıkrasına göre artırılmış değerinin altında olamaz.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra malüllük aylığına hak kazananlar ile ölen sigortalıların hak sahiplerinin aylıkları, yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler esas alınarak, 55 veya 67 nci madde hükümlerine göre hesaplanır. Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra prime esas kazancı bulunmayanların malüllük ve ölüm aylıkları, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanır ve yukarıdaki (a) bendindeki esaslara göre artırılarak bağlanır."

II. BÖLÜM

TARIM İŞÇİLERİ SOSYAL SİGORTALAR KANUNU İLE İLGİLİ

DEĞİŞİKLİKLER

14- "MADDE 18.- 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun 20 nci maddesinin 20/2/1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanunla kaldırılan (a) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

a) Kadın ise 58 yaşını, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması,"

15- "MADDE 19.- 2925 sayılı Kanunun 21 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yaşlılık aylığının hesaplanması

Madde 21.- Yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanan sigortalıya, 506 sayılı Kanunun 61 inci maddesinde belirtilen esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır."

16- "MADDE 21.- 2925 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 13, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 39, 41, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60/F, 67, 68, 70, 71, 84, 92, 93, 94, 95, 98, 99, 100, 101, 105, 109, 110, 111, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 123, 126, 129, 130, 132, 134, 135/(A). Ek 38, Geçici 82 nci maddeleri,"

17- "MADDE 22.- 2925 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

A) 13 yıl ve daha fazla sigortalı bulunanlar en az 15 yıllık sigortalılık süresini doldurmuş ve en az 3600 gün prim ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

B) a) Sigortalılık süresi 12 (dahil) yıldan fazla 13 yıldan az olanlar kadın ise 41, erkek ise 45 yaşını doldurmuş olmaları,

b) Sigortalılık süresi 11 (dahil) yıldan fazla 12 yıldan az olanlar kadın ise 43, erkek ise 46 yaşını doldurmuş olmaları,

c) Sigortalılık süresi 10 (dahil) yıldan fazla 11 yıldan az olanlar kadın ise 45, erkek ise 48 yaşını doldurmuş olmaları,

d) Sigortalılık süresi 9 (dahil) yıldan fazla 10 yıldan az olanlar kadın ise 47, erkek ise 50 yaşını doldurmuş olmaları,

e) Sigortalılık süresi 8 (dahil) yıldan fazla 9 yıldan az olanlar kadın ise 48, erkek ise 51 yaşını doldurmuş olmaları,

f) Sigortalılık süresi 7 (dahil) yıldan fazla 8 yıldan az olanlar kadın ise 49, erkek ise 52 yaşını doldurmuş olmaları,

g) Sigortalılık süresi 6 (dahil) yıldan fazla 7 yıldan az olanlar kadın ise 50, erkek ise 53 yaşını doldurmuş olmaları,

h) Sigortalılık süresi 5 (dahil) yıldan fazla 6 yıldan az olanlar kadın ise 51, erkek ise 54 yaşını doldurmuş olmaları,

i) Sigortalılık süresi 5 yıldan az olanlar kadın ise 52, erkek ise 56 yaşını doldurmuş olmaları,

Ve en az 15 yıllık sigortalılık süresi ile 3600 gün prim ödeme şartlarını yerine getirmeleri halinde yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

III. BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ EMEKLİ SANDIĞI KANUNU

İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

18- "MADDE 23.- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39 uncu maddesinin (b) fıkrasının birinci paragrafı, (c, ç ve d) fıkraları ile (k) fıkrasından sonra gelen birinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiş ve son iki paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

25 fiili hizmet yılını dolduran iştirakçilerden kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını dolduranların istekleri üzerine,

c) İştirakçilerden 40 ıncı madde gereğince haklarında yaş haddi hükümleri uygulanacak olanlar kurumlarınca re'sen veya (61) yaşını doldurduklarında istekleri üzerine,

ç) 87 nci maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j ve m) fıkralarında gösterilenlerden 25 fiili hizmet yılını dolduran iştirakçilerden kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını dolduranların istekleri üzerine,

d) 88 inci madde gereğince emekli kesenekleri geri verilmemiş olanların (61) yaşını doldurmalarında istekleri üzerine ve (b) fıkrasındaki durumda iseler re'sen,

Emekli aylığı bağlanabilmesi için yukarıdaki (c ve d) fıkralarında yazılı hallerde ilgililerin fiili hizmet müddetlerinin 15 yılı, (e ve f) fıkralarında yazılı hallerde de 25 yılı doldurmuş olmaları şarttır. (b) fıkrasının ikinci paragrafı ile (27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu gereğince kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edilenler hariç) (d, e ve f) fıkraları kapsamına girenlere 61 yaşını doldurmadan emekli aylığı bağlanmaz.

(b) ve (ç) fıkralarında gösterilenlerden 32 nci madde gereğince fiili hizmet sürelerine zam yapılanların yaş hadlerinden; eklenilen bu sürenin üç yıldan çok olmamak üzere yarısı indirilir."

19- "MADDE 24.- 5434 sayılı Kanunun Ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü ile dul ve yetim aylığı alanların bu aylıkları Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; Kanunun yürürlüğünden sonra bağlanacak emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü ile dul ve yetim aylıkları ise bağlandığı tarihten sonraki ilk memur maaş artışı tarihinden itibaren her ay bir önceki aya ilişkin Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi değişim oranına göre belirlenir."

20- "MADDE 25.- 5434 sayılı Kanunun Geçici 139 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş, aynı maddenin sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kullanılması resmi sağlık kurulu raporu ile gerekli görülen protez, ortez ve tıbbi araç ve gereç bedellerinin %10'u hak sahipleri tarafından ödenir. Ancak ödenecek miktar bu Kanunun ek 19 uncu maddesindeki aylıklardan fazla olamaz (bu Kanunun 64 üncü maddesinin ve 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlar hakkında bu hüküm uygulanmaz.)

Özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile Sandıktan emekli, adi malûllük veya vazife malûllüğü aylığı alanların diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan eşleri ve Sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malûllük aylığı alanlar bu madde hükmünden yararlanamazlar. İsteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananlar hakkında bu hüküm uygulanmaz."

21- "MADDE 26.- 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 205.- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

Kadın iştirakçilerden 20, erkek iştirakçilerden 25 fiili hizmet yılını dolduranların istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır.

a) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 2 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 38, erkek ise 43 yaşını,

b) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 3 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 41, erkek ise 45 yaşını,

c) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 4 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 43, erkek ise 46 yaşını,

d) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 5 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 45, erkek ise 48 yaşını,

e) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 6 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 47, erkek ise 50 yaşını,

f) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 7 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 48, erkek ise 51 yaşını,

g) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 8 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 49, erkek ise 52 yaşını,

h) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 9 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 50, erkek ise 53 yaşını,

i) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 10 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 51, erkek ise 54 yaşını,

j) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 10 yıldan fazla kalan iştirakçilerden kadın ise 52, erkek ise 56 yaşını,

Doldurmaları ve kadın iştirakçinin 20, erkek iştirakçinin 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları halinde istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır.

32 nci madde gereğince fiili hizmet sürelerine zam yapılanların bu maddede belirtilen yaş hadlerinden; eklenilen bu sürenin üç yıldan çok olmamak üzere yarısı indirilir.

5434 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin (e) ve (f) fıkraları kapsamına girenlere 25 fiili hizmet yılını ve yukarıdaki yaşları doldurmaları halinde emekli aylığı bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 206.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte fiili hizmet süreleri 8 yıl ve daha fazla olan iştirakçiler, 61 yaşını doldurmaları nedeniyle istekleri üzerine veya kurumlarınca yaş haddinden re'sen emekliye ayrıldıklarında fiili hizmet süreleri 10 yılı doldurmuş olmak şartıyla emekli aylığına hak kazanırlar."

IV. BÖLÜM

ESNAF VE SANATKARLAR VE DİĞER BAĞIMSIZ ÇALIŞANLAR SOSYAL SİĞORTALAR KURUMU KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

22- "MADDE 27.- 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 30 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Malüllük aylığının hesaplanması

Madde 30.- Malüllük aylığı, sigortalının sigortalılık süresi içinde prim ödediği gelir basamaklarının, bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de dikkate alınarak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosu üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamasının % 65'idir. Başka birinin sürekli bakımına muhtaç malûl sigortalıya % 75 oranında mülûllük aylığı bağlanır.

Birinci fıkraya göre bağlanan malüllük aylığı, ayrıca gelir tablosunun son olarak değiştirildiği ay ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen her ay bir önceki aya göre, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranları kadar artırılır."

23- "MADDE 28.- 1479 sayılı Kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yaşlılık aylığından yararlanma koşulları

Madde 35.- Yaşlılık aylığından yararlanabilmek için sigortalının;

a) yazılı talepte bulunması, talepte bulunduğu tarihte prim ve her türlü borçlarını ödemiş olması,

b) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş ve 25 tam yıl sigorta primi ödemiş olması,

Şarttır.

Kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını dolduran ve en az 15 tam yıl prim ödeyen sigortalılara da kısmi yaşlılık aylığı bağlanır."

24- "MADDE 29.- 1479 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yaşlılık aylığının hesaplanması

Madde 36.- Yaşlılık aylığı, sigortalının, sigortalılık süresi içinde aylar itibariyle prim ödediği gelir basamaklarının, bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de dikkate alınarak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosu üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamanın aylık bağlama oranı ile çarpılması suretiyle hesaplanır.

Aylık bağlama oranı, sigortalının toplam sigortalılık süresinin ilk on tam yılının her bir yılı için % 3,5, takip eden onbeş tam yılın her bir yılı için % 2 ve yirmibeş yıldan fazla her bir tam yıl için % 1,5 oranlarının toplamıdır.

Birinci ve ikinci fıkralara göre hesaplanan yaşlılık aylığı, ayrıca, gelir tablosunun son olarak değiştirildiği ay ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen her ay için, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranları kadar artırılır.

Bu Kanuna göre bağlanan yaşlılık, malüllük ve ölüm aylıkları, her ay bir önceki aya göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranları kadar artırılır."

25- "MADDE 30.-1479 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (e) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

a) Sigortalıların almakta olduğu malüllük veya yaşlılık aylığı,

b) Sigortalının üç tam yıl prim ödemekle beraber, yirmi beş tam yıldan az prim ödemedi ölümü halinde, yirmi beş tam yıl prim ödemiş olanlar gibi, 36 ncı maddeye göre hesaplanacak aylık,"

26- "MADDE 35.- 1479 sayılı Kanunun Ek 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Sağlık sigortasından faydalanma şartları

Ek Madde 12.- Bu Kanuna göre ilk defa veya yeniden sigortalı olanlar ile sağlık sigortası kapsamından çıktıktan sonra yeniden sağlık sigortası kapsamına girmek isteyenlerin sağlık yardımlarından yararlanabilmeleri için, en az sekiz ay sağlık sigortası primi ödemiş olmaları ve sağlık karnesi talep ettikleri tarihte, prim ve gecikme zammı borçlarının bulunmaması şarttır."

27- "MADDE 36.- 1479 sayılı Kanunun Ek 13 üncü maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Ayakta yapılan tedavilerde poliklinik muayene ücretinin ve verilen ilaç bedellerinin % 20'si sigortalı ve hak sahipleri, % 10'u aylık alanlar ve hak sahipleri tarafından karşılanır. İş

kazası ve meslek hastalığı sonucu verilecek olanlar hariç, protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'si sigortalı ve hak sahipleri, % 10'u ise aylık alanlar ve hak sahipleri (3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına girenler hariç) tarafından karşılanır. Ancak, katkı payı tutarı sigortalılarda birinci gelir basamağının birbuçuk katını, aylık alanlarda ise birinci gelir basamağının % 65'ini geçemez.

Ağız protezleri hariç, sigortalının bu Kanuna tabi sigortalılığının başladığı tarihten önce, sigortalı ve hak sahiplerinde mevcut olduğu tespit edilen hastalık ve arızalardan dolayı bedeli Kurumca karşılanacak olan ortez ve protezler ek 18 inci maddeye göre hazırlanacak yönetmelikte belirlenir."

28- "MADDE 38.- 1479 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Sosyal güvenlik destek primi

EK MADDE 20.- Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlananlardan, 24 üncü maddenin (1) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından, aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlanıldığı tarihi takip eden aybaşından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil %10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir.

Birinci fıkra hükmüne göre aylıklarından sosyal güvenlik destek primi kesilmesi gerekenlerden, bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce aylık bağlananlar Kanunun yayımını, daha sonra tekrar çalışmaya başlayanlar ise çalışmaya başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmak zorundadırlar. Bu süre içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmayanlardan sosyal güvenlik destek primi, gecikmeli bildirimde bulunulan veya Kurumca tespit edilen tarihe kadar 53 üncü maddeye göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir. Birikmiş sosyal güvenlik destek primi ve gecikme zamlarının ödenmemesi halinde aylıklardan yapılacak kesintiler aylık tutarının %25'ini geçemez.

Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş süreler, bu Kanuna göre sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez, ödenen primler 39 uncu madde hükmüne göre toptan ödeme olarak iade edilmez ve bu sürelerle ilgili olarak 24/5/1983 tarihli ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz."

29- "MADDE 39.- 1479 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümlere göre, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibarıyla aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki tam yıl veya daha az kalan sigortalıların, tam veya kısmi yaşlılık aylığı talep hakları saklıdır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibarıyla, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödeme süresinin dolmasına;

a) 2 tam yıldan fazla, 3 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 41, erkeklere 45 yaşını,

- b) 3 tam yıldan fazla, 4 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 43, erkeklere 46 yaşını,
- c) 4 tam yıldan fazla, 5 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 45, erkeklere 48 yaşını,
- d) 5 tam yıldan fazla, 6 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 47, erkeklere 50 yaşını,
- e) 6 tam yıldan fazla, 7 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 48, erkeklere 51 yaşını,
- f) 7 tam yıldan fazla, 8 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 49, erkeklere 52 yaşını,
- g) 8 tam yıldan fazla, 9 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 50, erkeklere 53 yaşını,
- h) 9 tam yıldan fazla, 10 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 51, erkeklere 54 yaşını,
- i) 10 tam yıldan fazla kalan kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,

Doldurmaları, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödemeleri şartıyla ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, 15 tam yıl prim ödeme süresi ile kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurma koşulunu, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşından itibaren,

- a) 2 tam yıldan fazla, 4 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 51, erkeklere 56 yaşını,
- b) 4 tam yıldan fazla, 6 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,
- c) 6 tam yıldan fazla, 8 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 53, erkeklere 57 yaşını,
- d) 8 tam yıldan fazla, 10 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 54, erkeklere 57 yaşını,
- e) 10 tam yıldan fazla süre içinde yerine getiren, kadınlara 56, erkeklere 58 yaşını,

Doldurmaları ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 11.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bağlanan malüllük, yaşlılık ve ölüm aylıkları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ödenen son aylık tutarlar esas alınarak, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra 36 ıncı maddenin son fıkrası hükmüne göre artırılarak ödenir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlara bağlanacak yaşlılık aylığı;

- a) Sigortalının, aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınarak, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce bulunduğu gelir basamağının aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosundaki değeri üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki

hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen sigortalılık süresinin toplam sigortalılık süresine orantılı olarak hesaplanan tutarı ile,

b) Sigortalının, bu Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında aylar itibariyle prim ödediği gelir basamaklarının bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de dikkate alınarak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir basamakları üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamasının, aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınmak suretiyle bu Kanunun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre bulunacak aylık bağlama oranı üzerinden hesaplanan aylığın, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra geçen sigortalılık süresinin toplam sigortalılık süresine orantılı olarak hesaplanan tutarı,

Toplamıdır. Bu şekilde hesaplanan aylık, bu Kanunun 36 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre artırılır.

İkinci fıkraya göre bağlanacak aylık, sigortalının aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınarak, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce bulunduğu gelir basamağı üzerinden bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranı kadar artırılmış tutarından az olamaz.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce sigortalı olanlara bağlanacak malüllük ve ölüm aylıkları, sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra sigortalılık süresinin bulunması halinde, bu süreler esas alınarak hesaplanır.

GEÇİCİ MADDE 12.- Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra primlerin ve aylıkların hesaplanmasına esas gelir tablosunun 50 nci maddeye göre belirlenmesine kadar, Kanunun yayımı tarihinden önceki hükümlere göre belirlenecek olan yirmidört basamaklı gösterge tablosunun uygulanmasına devam edilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra 50 nci maddeye göre belirlenmesi gereken gelir basamaklarının hesaplanmasında yukarıdaki fıkra gereğince uygulanan gelir basamakları esas alınır."

30- "MADDE 40.- 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yaşlılık aylığından yararlanma şartları

Madde 17.- Yaşlılık aylığından yararlanabilmek için sigortalının;

a) Yazılı talepte bulunması, talepte bulunduğu tarihte prim ve her türlü borçlarını ödemiş olması,

b) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş ve 25 tam yıl sigorta primi ödemiş olması, Şarttır.

Kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını dolduran ve en az 15 tam yıl prim ödeyen sigortalılara da kısmi yaşlılık aylığı bağlanır."

31- "MADDE 41.- 2926 sayılı Kanunun 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Prim oranı ve hesaplanması

Madde 31.- Bu Kanuna göre ödenecek malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi, sigortalının seçtiği veya intibak ettirildiği gelir basamağının %20'sidir."

32- "MADDE 44.- 2926 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümlere göre, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibariyle aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki tam yıl veya daha az kalan sigortalıların, tam veya kısmi yaşlılık aylığı talep hakları saklıdır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibariyle, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödeme süresinin dolmasına;

- a) 2 tam yıldan fazla, 3 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 41, erkeklere 45 yaşını,
- b) 3 tam yıldan fazla, 4 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 43, erkeklere 46 yaşını,
- c) 4 tam yıldan fazla, 5 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 45, erkeklere 48 yaşını,
- d) 5 tam yıldan fazla, 6 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 47, erkeklere 50 yaşını,
- e) 6 tam yıldan fazla, 7 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 48, erkeklere 51 yaşını,
- f) 7 tam yıldan fazla, 8 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 49, erkeklere 52 yaşını,
- g) 8 tam yıldan fazla, 9 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 50, erkeklere 53 yaşını,
- h) 9 tam yıldan fazla, 10 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 51, erkeklere 54 yaşını,
- ı) 10 tam yıldan fazla kalan, kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,

Doldurmaları, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödemeleri şartıyla ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, 15 tam yıl prim ödeme süresi ile kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurma koşulunu, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşından itibaren,

- a) 2 tam yıldan fazla, 4 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 51, erkeklere 56 yaşını,
- b) 4 tam yıldan fazla, 6 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,

c) 6 tam yıldan fazla, 8 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 53, erkeklere 57 yaşını,

d) 8 tam yıldan fazla, 10 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 54, erkeklere 57 yaşını,

e) 10 tam yıldan fazla, süre içinde yerine getiren, kadınlara 56, erkeklere 58 yaşını,

Doldurmaları ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 8.- Sigortalıların 36 ncı madde hükmünün yürürlüğe girdiği tarihe kadar mevcut prim borçları değişiklikten önceki hükümler çerçevesinde hesap ve tahsil edilir."

33- "MADDE 56.- A) 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun;

1- 60 ıncı maddesinin (B) fıkrasının (b) alt bendindeki "25 yılı doldurmuş ve" ibaresi metinden çıkartılmış ve "5000" rakamı "8100",

2- 63 üncü maddesinin (A) fıkrasının üçüncü bendindeki "maddesinin (A) fıkrasının (a) bendine" ibaresi "maddesine", (B) fıkrasının birinci bendindeki "%24" oranı "%30",

3- 64 üncü maddesinin (a) bendindeki "kadın ise 50, erkek ise 55" ibaresi "kadın ise 58, erkek ise 60",

4- 106 ncı maddenin (a) fıkrasındaki "55" ibaresi "60",

5- 140 ıncı maddesinin (e) bendinde yer alan "ikinci" ibaresi "dördüncü",

6- Ek 24 üncü maddesinin (a) fıkrasının birinci bendinde yer alan "12.919" rakamı "4.690.000",

B) 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun;

1- 5 inci maddesindeki "yılbaşından" ibaresi "aybaşından",

2- 24 üncü maddesindeki "50" ibaresi "58", "55" ibaresi "60",

3- 30 uncu maddesindeki "%20" oranı "%30",

C) 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun;

1- 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasındaki "60" rakamı "61",

2- 43 üncü maddesindeki "60" rakamı "61",

3- 54 üncü maddesindeki "60" rakamı "61",

4- 62 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin ikinci paragrafındaki "60" rakamı "61",

5- 66 ncı maddesinin (f) fıkrasındaki "60" rakamı "61",

6- 82 nci maddesinin (a) ve (ç) bentlerindeki "60" rakamı "61", "10 yıldan az ibareleri "15 yıldan az",

7- 90 ıncı maddesindeki "iki yıllık" ibaresi "oniki aylık", "iki yıldan" ibaresi "oniki aydan",

D) 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun;

1- 1479 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kadın ise 50, erkek ise 55" ibaresi "kadın ise 58, erkek ise 60",

2- 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kadın ise 50, erkek ise 55" ibaresi "kadın ise 60, erkek ise 62",

3- 42 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "(c) fıkrasına" ibaresi "son fıkrasına", (e) bendinde yer alan "kadın ise 50, erkek ise 55'ten" ibaresi "kadın ise 60, erkek ise 62 den,

4- 45 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "%60'ından" ibaresi "%45'inden",

E) 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun;

1- 18 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "kadın ise 50, erkek ise 55" ibaresi "kadın ise 58, erkek ise 60",

2- 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kadın ise 50, erkek ise 55" ibaresi "kadın ise 60, erkek ise 62",

3- 41 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kadın ise 50, erkek ise 55" ibaresi "kadın ise 58, erkek ise 60",

Şeklinde

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İptal isteminde dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 5.- Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve

sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

3- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

4-"MADDE 17.- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

Mahkemelerce verilen ölüm cezalarının yerine getirilmesi hali ile meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

5- "MADDE 56.- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi arttırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir."

6- "MADDE 60.- Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilâtı kurar."

7- "MADDE 61.- Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.

Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur."

8- "MADDE 73.- Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir."

C- İlgili Anayasa Kuralları

İlgili görülen Anayasa kuralları şunlardır.

1- "MADDE 7.- Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez."

2- "MADDE 13.- Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir."

3- "MADDE 65.- Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir."

4- "MADDE 128.- Devletin,kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir."

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Mustafa YAKUPOĞLU, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ'in katılımlarıyla 11.11.1999 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında:

1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Yalçın ACARGÜN'ün "Yasa'nın işsizlik sigortası dışında kalan tüm maddelerinin iptali istendiğinden dava dilekçesinde gerekçesi belirtilenler dışında kalan maddelerin gerekçelerinin tamamlattırılması gerektiği" yolundaki karşıoyu ve oyçokluğuyla,

2- Yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra ele alınmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kurallarıyla bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Yasa'nın Adının İncelenmesi

Dava dilekçesinde özetle, 4447 sayılı Yasa'nın adının yasa tekniğine uymadığı karmaşık ve anlaşılmasının zor olduğu belirtilerek iptali gerektiği ileri sürülmüştür.

Yasa'nın adı, tek başına anlam ifade eden, uygulama olanağı olan bir kural değildir. Yasa'nın adı ancak içeriğiyle birlikte anlam kazanır.

4447 sayılı Yasa'nın adı ile içeriği arasında Anayasa'ya aykırılık oluşturacak bir uyumsuzluk bulunmamaktadır.

Bu nedenle, 4447 sayılı Yasa'nın adına ilişkin iptal isteminin reddi gerekir.

2- Yasa'nın 3. Maddesinin İncelenmesi

4447 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 32. maddesinin (B) bendine bir alt bent ve aynı maddeyede bir fıkra eklenmiştir.

a- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 32. Maddesinin (B) Bendine Eklenen Alt Bent

506 sayılı Yasa'nın hastalık sigortasına ilişkin sigortalıya sağlanan yardımları gösteren 32. maddesinin (B) bendi şöyledir:

"Protez, araç ve gereçlerinin standartlara uygun olarak sağlanması, takılması, onarılması ve yenilenmesi, (Ağız protezlerine ilişkin yardımlar, Kurumca hazırlanacak yönetmelik esasları dahilinde sağlanır.)"

4447 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle eklenen alt bent ile sigortalının kendisi için gereken protez, araç ve gereç bedellerinin %20'sinin asgari ücretin bir buçuk katını geçmemek üzere sigortalıdan alınması öngörülmektedir.

Dava dilekçesinde bu düzenlemenin Anayasa'nın 2. maddesindeki "Sosyal Devlet" ilkesine, 5. maddesine, 56. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına, 60. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk Devleti olduğu belirtilmekte, 5. maddesinde ise kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, Devlet'in temel amaç ve görevleri arasında sayılmaktadır.

Anayasa'nın 56. maddesinin birinci fıkrasında herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmekte, üçüncü fıkrasında da Devlet'in herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak, insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi arttırarak işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenleyeceği öngörülmekte, 60. maddesinde, "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar." denilmekte, 65. maddesinde de Devlet'in, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliğı ölçüsünde yerine getireceğı belirtilmektedir. Buna göre, sosyal güvenlik vatandaşlar için bir hak, Devlet için ise görevdir. Bu bağlamda Devlet, vatandaşların sosyal güvenliğini sağlama görevini malî olanakları ölçüsünde yerine getirirken sosyal sigortacılığın teknik gereklerine uygun kimi sınırlamalar yapabilirse de sosyal hakları kullanılamayacak hale getirecek düzenlemelerde bulunamaz.

Dava konusu kuralla getirilen katkı payı oranı, sağlanacak protez araç ve gereç bedelinin % 20'si olarak belirlenmiş sanayi kesiminde 16 yaşından büyükler için uygulanan asgari ücretin 1,5 katıyla da sınırlandırılmıştır.

Ayrıca, Yasa'nın 60. maddesinde "Bu Kanunun 3, 4, 15, 25 ve 36 ncı maddelerinde öngörülen protez, ortez, araç ve gereçlerden hangilerinin katılım payından muaf tutulacağına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığınca müştereken tespit edilerek 1/1/2000 tarihine kadar Resmi Gazetede yayımlanır. Yukarıdaki fıkra kapsamına girenlerden 17.8.1999 tarihinde meydana gelen deprem sonucunda yaralanan veya sakat kalanlara verilecek protez, ortez, araç ve gereç bedelleri için katılım payı alınmaz." denilerek katkı payı alınmayacak durumlar belirlenmiştir.

Bu durumda, alınacak katkı payının üst sınırının belirlenmiş olması ve kimi sigortalıların özel durumları gözetilerek bu uygulamanın dışında bırakılması, sağlanacak protez, araç ve gereç bedellerinin sadece %20'sinin sigortalı tarafından ödenmesinin öngörülmesi sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldırmadığı gibi onu kullanılamayacak ölçüde güçleştirecek nitelikte de değildir.

Öte yandan, sağlık yardımları için sigortalıdan katkı payı alınabileceğı uluslararası sözleşmelerde de öngörülmüştür.

"Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin" Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 102 sayılı Sözleşmesi'nin 10. maddesinde, sağlık yardımından faydalananlar veya bunların aile reislerinin, hastalık halinde yapılacak sağlık yardımı masraflarına iştirak ettirilebileceği belirtilmekte, bunun ilgiliye ağır bir yük getirmeyecek şekilde tespit edilmesi öngörülmektedir.

Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan "Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesi"nde de, korunan kimselerin doğrudan doğruya katkıda bulunmaları olanaklı görülmüştür. Türkiye, belirtilen iki sözleşmeye de katılarak onaylamıştır.

Belirtilen nedenlerle, Yasa'nın 3. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 32. maddesinin (B) bendine eklenen alt bent Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 32. Maddesine Eklenen Fıkra

Yasa'nın 3. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın 32. maddesine bir fıkra eklenerek, hastalık yardımlarından yararlanmak için 60 günü hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki altı ay içinde olmak üzere toplam 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olma koşulu getirilmiştir.

Bu fıkra, dava açıldıktan sonra yürürlüğe giren 24.8.2000 günlü, 616 sayılı "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığının Kurulması ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 58. maddesiyle değiştirildiğinden, konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

3- Yasa'nın 4. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 4. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın gelir ve aylık almakta olanlar ile bunların aile bireylerine yapılacak yardımları gösteren 36. maddesinin (B) bendi değiştirilmiştir.

Yapılan değişiklikle 36. maddenin A bendinin (a) alt bendi uyarınca sürekli iş göremezlik geliri, malüllük veya yaşlılık aylığı almakta olanlardan ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaçlar ile sağlanan protez, araç ve gereç bedellerinin %10 oranında ve sanayi kesiminde 16 yaşından büyükler için belirlenen asgari ücretin aylık tutarını geçmemek üzere katkı payı alınması öngörülmüştür.

4447 sayılı Yasa'nın 3. maddesine ilişkin red gerekçesi 4. madde için de geçerli olduğundan istemin reddi gerekir.

4- Yasa'nın 5. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 5. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın malüllük aylığının hesaplanmasına ilişkin 55. maddesi değiştirilmiştir.

Buna göre, 4447 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Yasa'nın 61. maddesi uyarınca bulunacak ortalama yıllık kazanca, % 60 aylık bağlama oranı uygulanarak bunun 1/12'si malüllük aylığı olarak ödenecek, sigortalı başka birinin bakımına muhtaç durumdaysa aylık bağlama oranı % 70 olacaktır. Malüllük aylığı, 61. maddenin son fıkrasında belirtildiği gibi, tüketici fiyat indeksindeki aylık artış oranına göre arttırılacaktır.

Dava dilekçesinde, maddeyle getirilen yeni sistemin bağlanmış aylıklarda hak kaybına neden olduğu böylece kazanılmış hakların ihlâl edildiği bunun da Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın gerekçesinde "Malüllük aylıklarının hesaplanmasında katsayı ve gösterge sistemi yerine, sigortalının Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranı ve bir önceki yılın gayri safi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızına göre güncelleştirilmiş kazançlarının esas alınması öngörülmüştür." denilmektedir.

Önceki sistemde malüllük aylığı, gösterge ve katsayı esasına göre belirlenmekte, gösterge ve katsayı çarpımının %70'i oranında malüllük aylığı bağlanmaktaydı.

Değiştirilen 55. maddede, 506 sayılı Yasa'nın değişik 61. maddesine göre bulunacak ortalama yıllık kazanca gönderme yapılmaktadır. 61. maddeye göre ortalama yıllık kazanç, kişinin tüm sigortalılık yaşamındaki prime esas kazancının her takvim yılı itibariyle Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayri safi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı arttırılarak emekli olunan güne kadar güncelleştirilmesi, böylece bulunacak yıllık kazanç toplamının, prim ödeme gün sayısına bölünerek güncelleştirilmiş günlük kazancın saptanması ve bunun da 360 ile çarpılması suretiyle bulunmaktadır.

4447 sayılı Yasa'yla yaşlılık aylığının hesaplanması değiştirilerek gösterge ve katsayı sistemi terkedilmiş, bunun yerine gerçek ücretlere dayanan ortalama yıllık kazanç esası getirilmiştir.

Kazanılmış haktan söz edilebilmesi için, objektif ve genel hukukî durumun kişisel bir işlemle özel hukuki duruma dönüşmesi gerektiğinden Yasa'nın 5. maddesiyle yapılan değişikliğin kazanılmış haklarla ilgisi bulunmamaktadır. Ancak, 4447 sayılı Yasa'nın 17. maddesi ile 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 82. maddede,

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı bulunanlara bağlanacak aylıklar, aşağıdaki (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanacak aylıkların toplamından oluşur.

a) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar prim ödeme sürelerine ait aylığı aşağıdaki şekilde belirlenir.

Sigortalının aylık talep tarihine kadarki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibariyle ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki hükümlere göre hesaplanacak aylığının sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki prim ödeme gün sayısı ile orantılı bölümü, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren aylık başlangıç tarihine kadar geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı arttırılarak hesaplanır.

Hesaplanan yaşlılık aylığı, aylık bağlanması için yazılı başvurunun yapıldığı yılın Ocak ayı ile aylığın başladığı takvim yılının başlangıç tarihi arasında geçen her ay için Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranları kadar arttırılır.

b) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki prim ödeme sürelerine ait aylığı ise, sigortalının aylık talep tarihine kadar toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden bu Kanunun 61 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanacak aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır.

Sigortalıya yukarıdaki (a) ve (b) bentlerine göre bağlanacak aylıkların toplamı, sigortalının aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranına ve bu Kanunun 61 inci maddesinin son fıkrasına göre artırılmış değerinin altında olamaz.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra malüllük aylığına hak kazananlar ile ölen sigortalıların hak sahiplerinin aylıkları, yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler esas alınarak, 55 veya 67 nci madde hükümlerine göre hesaplanır. Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra prime esas kazancı bulunmayanların malüllük ve ölüm aylıkları, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanır ve yukarıdaki (a) bendindeki esaslara göre artırılarak bağlanır." denilerek kimi hak kayıpları önlenmiştir.

Bu nedenle, kuralın kazanılmış hakları ihlal ettiği için Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu savı yerinde görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

5- Yasa'nın 6. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 6. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin (A) bendinde yapılan değişikliğe göre; emekli olabilmek için daha önce sigortalı kadınlarda 50, erkeklerde ise 55 yaşını doldurmuş olma ve en az 5000 gün prim ödeme koşulu aranırken, değişiklikten sonra kadınlar için 58, erkekler içinde 60 yaş ve en az 7000 gün yaşlılık, malüllük ve ölüm sigortaları primi ödeme zorunluluğu öngörülmüştür. Değişiklikten önce, 5000 gün prim ödeme koşulunu yerine getiremeyenler için yaş koşulu yanında 15 yıldan beri sigortalı olmak ve en az 3600 gün prim ödeme koşuluyla emekli olabilmek olanağı bulunurken değişiklikten sonra, 15 yıldan beri sigortalı olma koşulu 25 yıla, 3600 gün prim ödeme zorunluluğu da 4500 güne çıkarılmıştır.

Bu değişiklikle ilgili olarak Yasa'nın genel gerekçesinde, primli sistemle çalışan Sosyal Sigortalar Kurumu'nun önemli ölçüde finansman sorununun bulunması nedeniyle bazı önlemlerin alınmasının zorunlu olduğu, bu bağlamda zorunlu prim ödeme süresinin ve emeklilik yaşının yükseltildiği, dünya standartlarının altında kalan bu koşulların düzeltilmediği takdirde sorunların daha da büyüyeceği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde; sigortalıların emekli olabilmeleri için öngörülen yaş koşulunun yükseltilmesinin hukukun temel ilkelerine, hakkaniyet kuralına ve sosyal güvenlik kavramının amacına aykırı olduğu, keyfi işçi çıkartmalarının yoğun olduğu ülkemizde en az prim ödeme zorunluluğunun 4500 güne çıkartılmasının sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı, çalışmaya erken yaşta başlayanlarla daha geç yaşta başlayanlar arasında farklılık yaratılarak çalışmaya erken başlayanlar aleyhine doğan sonucun eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri

hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasa'ya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir.

Buna göre, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmeyecek ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılmayacaktır. Bu ilkeyle, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Anayasa'nın 60. maddesinde de, sosyal devlet ilkesine paralel olarak herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu Devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli önlemleri alarak teşkilat kuracağı belirtilmiş, 65. maddesinde ise Devletin sosyal ve ekonomik alanlardaki görevlerini ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği öngörülmüştür.

Herkesin sosyal güvenliğini sağlamakla görevli olan Devlet, bu işlevini Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı gibi sosyal güvenlik kuruluşları aracılığı ile yerine getirmektedir. Ancak, son yıllarda mevzuatta yapılan düzenlemelerle çalışanların emekli olabilme koşulları çok sık değiştirilerek Kurumların büyük bir finansman sorunuyla karşı karşıya bırakıldığı bir gerçektir. Emekli olabilmek için aranan prim ödeme gün sayısı ile yaş haddi konusundaki değişiklikler, Sosyal Güvenlik kurumlarının aktüaryal dengesini olumsuz yönde etkilemiş, bu da Kurumların çalışanların sosyal güvenlik haklarını karşılayamaz duruma gelmelerine neden olmuştur.

Türkiye'nin demografik yapısı konusunda veri olarak kabul edilen resmi belgelerde ortalama yaşam süresinin yükseldiği belirtilmektedir. Buna karşın, sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışanların emeklilikleri için öngörülen yaş haddi ve prim ödeme gün sayısının düşürülmesi Kurumların finansman sorununun daha da büyümesine yol açmıştır.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının işlevlerini yerine getirebilmeleri için belirtilen olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacı ile çalışanların emekli yaş haddi ve prim ödeme gün sayılarının belirli bir ölçü ve denge gözetilerek yükseltilmesi sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldıran veya onu kullanılamayacak ölçüde sınırlayan bir düzenleme olarak nitelendirilemez.

Kaldı ki, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) "Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Hakkında 102 Sayılı Çalışma Sözleşmesi"nin 25. maddesinde, yaşlılık yardımının

yapılabilmesi için mevzuatla belirlenecek yaş haddinin 65 yaşından yukarı olmaması gerektiği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, çalışmaya erken yaşta başlayanların, daha geç yaşta başlayanlara göre daha fazla sigorta primi ödemelerine karşın, 7000 iş gününü tamamlamak koşuluyla aynı yaş haddinde emekli olmalarının Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Her ne kadar erken yaşta çalışmaya başlayanlarla daha sonra işe başlayanlar emeklilik için öngörülen koşulları yerine getirerek emekli olabileceklerse de, daha fazla sigorta primi ödediğinden erken yaşta çalışmaya başlayana bağlanacak yaşlılık aylığının daha fazla olması nedeniyle aleyhe bir sonuç doğmayacağından eşitlik ilkesine aykırılıktan sözedilemez.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 6. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi, Anayasa'nın 2., 10., 60. ve 65. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

6- Yasa'nın 7. Maddesinin İncelenmesi

7. maddeyle, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun "Yaşlılık aylığının hesaplanması" başlıklı 61. maddesi değiştirilmiştir.

Bu kuralla yaşlılık aylığının hesaplanmasında katsayı ve gösterge sistemi kaldırılmakta, ortalama yıllık kazanç ve aylık bağlama oranına dayanan bir sistem getirilmektedir.

Yaşlılık aylığı talep eden kişinin, tüm sigortalılık yaşamında (Sosyal Sigortalar Kurumu'na bildirilen) prime esas kazancı, her takvim yılı itibarıyla DİE tarafından açıklanan tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı arttırılarak emekli olunan güne kadar güncelleştirilecektir. Böylece bulunacak yıllık kazançlar toplamı prim ödeme gün sayısına bölünerek, güncelleştirilmiş günlük kazanç, 360 ile çarpılmak suretiyle ortalama yıllık kazanç saptanacaktır.

Aylık bağlama oranı ise, sigortalının toplam prim ödeme gün sayısının ilk 3600 gününün her 360 günü için % 3,5 sonraki 5400 günün her 360 günü için % 2, daha sonraki her 360 gün için % 1,5 oranlarının toplamı olmakta, böylece aylık bağlama oranının üst sınırı yükseltilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasına göre de, 506 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin B, C ve D bentlerine göre aylığa hak kazananlar için (maden işyerlerinin yeraltı işlerinde çalışanlar, sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce malul sayılmayı gerektirecek derecede hastalık veya arızası bulunanlar, sakatlığı nedeniyle vergi indiriminden yararlananlar, erken yaşlanmış olanlar) aylık bağlama oranı % 60'dan az olamayacaktır.

Yaşlılık aylığı, yukarıda açıklanan ortalama yıllık kazanç ile aylık bağlama oranının çarpımının 1/12'si alınarak hesaplanacaktır.

Belirtilen şekilde bulunacak yaşlılık aylığı, 61. maddenin son fıkrasına göre, aylığın bağlandığı yılın Ocak ayı ile aylığın başlangıç tarihi arasında geçen her ay için, DİE tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki aylık artış oranı kadar arttırılacaktır.

Kentsel yerler tüketici fiyat indeksi artış oranının uygulanması, enflasyon karşısındaki değer kaybını önlemekte, gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızının uygulanması ise büyüyen ekonomiden verilen payı göstermekte böylece aylığın enflasyon karşısındaki kıymetinin korunması ve bir artı değer kazanması amaçlanmaktadır.

4447 sayılı Yasa'nın 7. maddesi, yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıların 1.1.2000 tarihinden sonraki hizmetleri için uygulanacaktır. Daha önce yaşlılık aylığı almakta olanların aylıkları ise aynı Yasa'nın 16. maddesiyle eklenen Ek 38. madde uyarınca her ay TÜFE artış oranı kadar arttırılarak ödenecektir.

Yaşlılık aylığı bağlanmasını isteyen sigortalıların, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihe kadar olan hizmetleri eski sisteme, sonraki hizmetleri ise yeni sisteme göre hesaplanacaktır. Bu şekilde bağlanacak emekli aylığı 4447 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle getirilen Geçici 82. madde uyarınca, toplam sigortalılık süresi üzerinden önceki sisteme göre hesaplanacak emekli aylığının altında olamayacaktır. Bu nedenle, dava dilekçesindeki aylıkların azalacağı savı yerinde değildir.

Önceki sistemde son 5 veya 10 yılın ortalamasının alınması, primlerin ilk yıllarda düşük son yıllarda da yüksek tutulması sonucunu doğurduğundan gerçek ücretler üzerinden prim yatırılmaması olanağı yaratılmakta idi. Yeni düzenlemenin ise, çalışma hayatının her döneminde ücretlerin doğru olarak beyan edilmesini sağlama amacına yönelik olduğu açıktır.

Tüm hizmet yıllarındaki kazanç ortalamasının esas alınması, sosyal sigortacılığın teknik gereklerine de aykırı değildir.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirilen, 506 sayılı Yasa'nın 61. maddesinde belirlenen, yaşlılık aylığının hesaplanması yöntemi Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

7- Yasa'nın 8. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 8. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bentle, 506 sayılı Yasa'ya göre aylık almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil, almakta oldukları aylıklarından %15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmesi öngörülmektedir.

Dava dilekçesinde, 506 sayılı Yasa'ya göre aylık almakta olan serbest avukat ve noterlerin çalışmalarını sürdürmeleri durumunda almakta oldukları aylıklarından % 15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmesinin, kazanılmış hakları zedelediği, sosyal hukuk devleti ilkesine ters düştüğü, vergisi daha önce ödenmiş olan emekli aylığından yeniden bir kesinti yapılması nedeniyle vergi yükünün adil ve dengeli dağıtılmaması sonucunu doğurduğu bu nedenle, Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

506 sayılı Yasa'nın 63. maddesi, yaşlılık aylığı alanların yeniden çalışmalarıyla ilgilidir. Bu maddenin (A) fıkrasında genel kural gösterilerek, yeniden sigortalı olarak işe girenlerin yaşlılık aylıklarının kesileceği, (B) fıkrasında, "Sosyal Güvenlik Destek Primi" ödeyenlerin yaşlılık aylıklarının kesilmeyeceği, Sosyal Güvenlik Destek Primi Oranın %30 olacağı, bunun 1/4'ünün sigortalı tarafından, 3/4'ünün ise işveren tarafından ödeneceği belirtilmektedir.

Serbest avukatlar ve noterler, 506 sayılı Yasa'nın 86. maddesi çerçevesinde "topluluk sigortası"ndan yararlanmaktadırlar. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 186. maddesine göre malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları bakımından avukatların topluluk sigortasına girmeleri zorunlu, diğer sigortalar (iş kazaları ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık) bakımından isteğe bağlıdır. 1512 sayılı Noterlik Kanunu da benzer kuralları içermektedir.

Yaşlılık aylığı almakta iken çalışanların kazançlarından kesilen sosyal güvenlik destek primi sigortalı hissesi ($30 \times \frac{1}{4}$)%7,5 iken, serbest avukat ve noterlerin yaşlılık aylıklarından %15 oranında prim kesilmektedir. Serbest avukatlar ve noterler, diğer SSK iştirakçileri ile aynı konumda değildirler. Bunlar, işverenleri olmadığı için, emekli olmadan önce de topluluk sigortası için %20 oranındaki primin tamamını kendileri ödemektedirler. Kurum'un diğerleri için tahsil ettiği sosyal güvenlik destek primi oranı toplamı işveren hissesiyle birlikte %30'dur. Bu nedenle, serbest avukat ve noterlerden sosyal güvenlik destek priminin %15 oranında kesilmesi adil olmayan bir uygulama olarak nitelendirilemez.

Öte yandan, Sosyal Güvenlik Destek Primi genel olarak 78. maddeye göre prime esas kazanç üzerinden alınmaktadır. Avukat ve noterlerde emekli aylığından kesinti yapılması, bunlarda prime esas kazancın söz konusu olmamasından kaynaklanmaktadır.

Devletin, yaşlılık aylığı almakta olanlara herhangi bir prim karşılığı olmaksızın tek yanlı ödediği sosyal yardım zammının söz konusu kesintiye dahil edilmesi, çalışmaya devam ederek kazanç sağlayanlarla sağlamayanlar arasında adil bir dengenin kurulması anlayışından kaynaklanmaktadır.

Kaldı ki, 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesinin (B) bendinin dördüncü fıkrasına göre serbest avukatlar ve noterlerin iş kazasına uğraması ya da meslek hastalığına yakalanması durumlarında Yasa'nın 12. maddesindeki yardımlardan yararlanacakları öngörüldüğünden, sosyal güvenlik destek primi kesintisinin tümüyle karşılıksız bir yükümlülük olduğu sonucuna da varılamaz.

Açıklanan nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 8. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bent Anayasa'ya aykırı olmadığından buna yönelik iptal isteminin reddi gerekir.

Sosyal güvenlik destek primi kesintisi vergi niteliğinde olmadığından Anayasa'nın 73. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptali gerektiği gerekçesiyle bu görüşe katılmamışlardır.

8- Yasa'nın 9. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 9. maddesiyle, sigortalının ölümü halinde hak sahibi kimselere bağlanacak aylığın saptanmasında uygulanacak kuralları düzenleyen 506 sayılı Yasa'nın 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (c) alt bendi değiştirilmiş, (d) alt bendi ile (B), (D) ve (E) bentleri yürürlükten kaldırılmış ve (C) bendi (B) bendi olarak değiştirilmiştir.

(c) alt bendinde yapılan değişiklik ile, toplam olarak 1800 gün veya en az beş yıldan beri sigortalı olanlardan sigortalılık süresinin her yılı için ortalama olarak 180 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeyenlerin, bu Yasa'nın 61. maddesine göre bulunacak

ortalama yıllık kazançlarının % 60'ının 1/12'sinin hak sahiplerine bağlanacak aylığın hesabında esas tutulacağı kuralı getirilmiştir. Ayrıca bu oranın sigortalının 8100 ilâ 9000 gün arasında primi ödenen her 360 gün için 2 kat, 9000 günden sonra ödenen her 360 gün için de 1.5 kat artırılacağı belirtilmiştir. Maddede bu şekilde hesaplanan ölüm aylığının 61. maddenin son fıkrasında öngörülen tüketici fiyat indeksindeki aylık artış oranları kadar artırılacağına ilişkin kurala da yer verilmiştir.

Başvuru dilekçesinde, yapılan bu değişiklikle Yasa'nın 5. ve 7. maddelerinde olduğu gibi "çok prim, az aylık" görüşü ile Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiği, kazanılmış hakların korunmadığı ve Anayasa'nın 60. ve 61. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Hukuk devleti, insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan, toplum yaşamında adalet ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeni kuran ve bu düzeni sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında Anayasa'ya ve hukuk kurallarına uyan, işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Öğretide ve uygulamada, kamu hukuku alanında kazanılmış hakkın statü hukukunun olanak verdiği oran ve koşullarda genel durumun kişisel duruma dönüşmesiyle ortaya çıkabileceği kabul edilmektedir. 9. maddenin uygulanması böyle bir duruma yol açmadığından kazanılmış hakların ihlali söz konusu değildir.

Anayasa'nın 60. maddesi ile devlete verilen sosyal güvenlik hakkını sağlama görevinin, 65. maddede belirtildiği biçimde, "mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde" yerine getirilebileceği açıktır.

4447 sayılı Yasa'nın 9. maddesi ile; ölüm aylığına hak kazanma koşulları değiştirilmemiş ancak, aylık bağlama da katsayı sistemi terkedilip bunun yerine gerçek ücretlerin dikkate alındığı, ortalama yıllık kazanç esası getirilmiştir.

Bu yönden 9. madde, 5. ve 7. maddeler incelenirken açıklanan nedenlerle Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın "Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler" başlıklı 61. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

9- Yasa'nın 10. Maddesinin İncelenmesi

10. maddeyle prim ve ödeneklerin hesabında esas tutulacak günlük kazanç sınırlarının belirlendiği 506 sayılı Yasa'nın 78. maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiştir.

Buna göre, Kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırı 4.000.000 TL., üst sınırı ise alt sınırın üç katıdır. Üst sınırı alt sınırın beş katına kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Günlük kazanç alt sınırı her yıl, ilk olarak Nisan ayında bir önceki yılın Aralık ayı ile ondan önceki yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı kadar, ikinci olarak bir önceki yılın gayrisafi yurtiçi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar artırılarak belirlenir. Bu şekilde günlük kazanç alt sınırının belirlenmesinde 1000 liranın kesirleri 1000 liraya tamamlanacaktır.

Dava dilekçesinde, Yasa'nın 10. maddesinin sigortalıların prim yükünü ağırlaştırması nedeniyle kazanılmış hakları ihlâl ettiği ve Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

4447 sayılı Yasa'yla getirilen düzenlemede, aylıkların hesaplanmasında gösterge ve katsayı sistemi kaldırılmış ve primlerin gerçek ücretler üzerinden ödenmesi amaçlanmıştır.

1.1.2000 tarihinde yürürlüğe giren maddede, günlük kazancın alt sınırı olarak kabul edilen 4.000.000.-TL o tarihte geçerli olan asgari ücret gözönünde bulundurularak kabul edilmiştir. Üst sınır ise alt sınırın 3 katı olarak belirlenmiş, Bakanlar Kurulu'na bunu beş katına kadar yükseltme yetkisi verilmiştir.

Bakanlar Kurulu'na verilen yetkinin alt ve üst sınırlarının belli olması nedeniyle yasama yetkisinin devrinden, henüz kişiler için doğmuş öznel bir hak bulunmaması nedeniyle de kazanılmış hakların ihlalden söz edilemez. Bu nedenle, kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

10- Yasa'nın 12. Maddesinin İncelenmesi

12. maddeyle, isteğe bağlı sigortalılığın koşullarını düzenleyen 506 sayılı Yasa'nın 85. maddesinin birinci fıkrasının B bendinin (a) alt bendi değiştirilmiş, (b) alt bendi yürürlükten kaldırılmış, (c) alt bendi (b) olarak değiştirilmiştir.

Maddenin (B) bendinin (a) alt bendinde, isteğe bağlı sigortalılığa devam etmek isteyenlerin ödeyecekleri isteğe bağlı sigorta primlerini, bu Kanunun 78 inci maddesine göre belirlenen prime esas kazanç alt sınırı ile üst sınırı arasında olmak koşuluyla kendilerinin belirleyeceği kurala bağlanmıştır.

Dilekçede, maddede yapılan değişikliğin kazanılmış hakları ihlâl ettiği ve Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İsteğe bağlı sigortalılıkla, zorunlu sigortalılık yükümlülüğü taşımayanlara belirli koşulları yerine getirmeleri halinde sosyal sigorta ilişkisini devam ettirebilme olanağı sağlanmaktadır. Bu kural prim ve verilecek ödeneklerin hesabında esas tutulan günlük kazanç sınırlarını belirleyen 506 sayılı Yasa'nın 78. maddesinde yapılan değişikliğe koşut olarak getirilmiştir.

4447 sayılı Yasa'nın 10. maddesi için belirtilen gerekçe 12. maddesi için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

11- Yasa'nın 13. Maddesinin İncelenmesi

13. maddeyle aylıkların alt sınırını gösteren 506 sayılı Yasa'nın 96. maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiştir.

4447 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde, "Bu Kanuna göre bağlanacak aylıklar, 78. maddeye göre tespit edilen prime esas günlük kazanç alt sınırının aylık tutarının % 35' inden az olamaz" denilmiştir.

Maddede, getirilen yeni sisteme koşut olarak aylıkların alt sınırının hesaplanmasında prime esas günlük kazancın alt sınırının aylık tutarının esas alındığı görülmektedir.

Dava dilekçesinde, maddede yapılan değişiklikle, aylığın alt sınırının düşürülmesinin Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesi ile öngörülen "sosyal hukuk devleti" ilkesi ile Devletin tüm faaliyetlerinde hukukun egemen olması amaçlanmaktadır. Kuşkusuz bu amacın gerçekleşmesi için, konulacak kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerinin gözönünde tutulması gerekir.

Sosyal güvenlik, kişinin yarınından emin olmasını sağlamaya yönelik kavram ve kuruluşlardır. Sosyal sigorta sisteminin sağlıklı olarak çalışması için de aktüeryal dengelerin korunması zorunludur.

Önceki sistemde gösterge ve katsayı, yeni sistemde ise günlük kazanç esas alınmıştır. Sosyal güvenlik kurumlarının işlevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli önlemleri alması Devletin görevidir.

Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 82. maddeye göre, eski aylıkların TÜFE oranında arttırılarak ödenmesine devam edilecek, sonradan bağlanacak aylıkların hesabında ise, tüm hizmet süresinin önceki sisteme göre değerlendirilmesi yapılarak aylığın bundan daha düşük olmaması sağlanıp hak kaybı önlenecektir.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 13. maddesi, Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

12- Yasa'nın 15. Maddesinin İncelenmesi

15. maddeyle 506 sayılı Yasa'nın ek 24. maddesinin (a) fıkrasının ikinci bendi yürürlükten kaldırılmış, ek 32. maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere iki fıkra eklenmiştir.

506 sayılı Yasa'nın Ek 32 nci maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere eklenen fıkralara göre, sigortalıların çocuklarına verilecek protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'si kendilerince ödenecektir. Ancak, bu katkı miktarının İş Kanunu'nun 33. maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin bir buçuk katından fazla olamayacağı, sigortalıların geçindirmekle yükümlü oldukları eşlerinden % 20, kurumdan sürekli işgöremezlik geliri, malüllük ve yaşlılık aylığı almakta olanların, geçindirmekle yükümlü bulundukları eşleri ile kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden % 10 katılım payı alınmak koşuluyla protez, araç ve gereç yardımlarından yararlanacakları öngörülmüştür. Belirlenen katkı miktarı ise, sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin bir buçuk katından, sürekli iş göremezlik geliri, malüllük ve yaşlılık aylığı alanların eşleri ile Kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden alınacak olan katkı miktarı da aylık asgari ücretten fazla olamayacaktır.

Dava dilekçesinde, kuralın, hukuk devleti ilkesi ile kazanılmış hakları zedelediği ileri sürülmüştür.

4447 sayılı Yasa'nın 3. ve 4. maddelerine ilişkin ret gerekçeleri 15. madde için de geçerlidir.

Öte yandan, 506 sayılı Yasa'nın "Sosyal yardım zammı" başlıklı Ek 24. maddesinin (a) fıkrasının birinci bendinde, 506 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerine göre iş kazaları ve meslek hastalıkları, malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir veya aylık alanlar ile 991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatını göre aylık alanlara her ay sosyal yardım zammı ödeneği belirtilmiştir.

Yürürlükten kaldırılan (a) fıkrasının ikinci bendinde de "Bakanlar Kurulu, sosyal yardım zammı miktarını, gösterge, üst gösterge ve geçici gösterge tablosundaki derece ve kademelere göre birbirinden farklı olarak tespit etmeye yetkilidir" denilmektedir.

Yasa'nın 15. maddesi ile 506 sayılı Yasa'nın Ek 24. maddenin (a) fıkrasının ikinci bendi ile Bakanlar Kuruluna verilen tespit yetkisi kaldırılmış, 4447 sayılı Yasa'nın 56/A-6 maddesiyle getirilen değişiklikle de sosyal yardım zammı miktarı 4.690.000.- lira olarak belirlenmiştir.

Sosyal yardım zammı, iş kazaları ile meslek hastalıkları, malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir ve aylık alanlara prim karşılığı olmaksızın, devletin tek yanlı olarak sağladığı bir yardım olduğundan bunu malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde değiştirmesi Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 15. maddesine ilişkin iptal isteminin reddi gerekir.

13- Yasa'nın 16. Maddesinin İncelenmesi

16. maddeyle 506 sayılı Yasa'ya ek madde 38, 39, 40 ve 41. maddeler eklenmiştir.

Dilekçede, Ek madde 39'da yer alan, "beş yıldan çok olmamak üzere" ibaresinin kazanılmış hakları zedelemesi nedeniyle hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ek madde 39 ile, bu Kanun'un Ek 5 ve Ek 6 ncı maddelerine göre sigortalılık süresine ilave edilen gün sayılarının, beş yıldan çok olmamak üzere Yasa'da belirtilen yaş hadlerinden indirileceği öngörülmüştür.

506 sayılı Yasa'nın Ek 5. maddesinde ağır ve yıpratıcı bazı işlerde çalışanlara verilecek "itibari hizmet süreleri" gösterilmiş, sigortalılık süresine "her tam yıl için 90 gün" itibari hizmet süresi ekleneceği belirtilmiştir.

Ek Madde 6'da ise; malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi çalışmalarının en az 3600 gününü ek madde 1'de belirtilen işlerde geçiren sigortalıların bu madde de belirtilen itibari hizmet süresine ilişkin hükümlerden yararlanacakları ifade edilmiştir.

Buna göre, 5 yılı aşan süreler yaş haddinden indirilmemekle beraber, emeklilikte bağlanacak olan aylıklarda gözetileceğinden herhangi bir hak kaybı olmayacaktır. Bu nedenle, kural Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırı değildir.

4447 sayılı Yasa'nın 3. ve 4. maddelerine ilişkin ret gerekçeleri, 16. maddeyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Ek Madde 39'da yer alan "beş yıldan çok olmamak üzere" ibaresi için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

14- Yasa'nın 17. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 17. maddesi ile 506 sayılı Yasa'ya geçici 81. ve 82. maddeler eklenmiştir.

A- 506 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici 81. Maddenin İncelenmesi

Yasa'nın yayım tarihi olan 8.9.1999 tarihinde yürürlüğe giren Geçici 81. maddede, bu tarihteki sigortalılık sürelerine göre emekli olunabilecek yaş ve prim ödeme süreleri belirlenmiştir.

a- Maddenin Birinci Fıkrasının (A) Bendinin İncelenmesi

(A) bendinde, 4447 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önceki kurallara göre yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanmış olanlar ile sigortalılık süresi 18 yıl ve daha fazla olan kadınlar ve sigortalılık süresi 23 yıl ve daha fazla olan erkekler hakkında, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, 8 Eylül 1999 tarihinde yürürlüğe giren 4447 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinde sigortalılık süresi 18 yıl olan kadınlar ile yine sigortalılık süresi 23 yıl olan erkeklerle bir gün sonra 9.9.1999 tarihinde bu süreleri dolduran kadın ve erkek sigortalılar arasında ortaya çıkan eşitsizliğin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan tüm işlem ve eylemlerinde hukuk kurallarına bağlı, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasakoyucunun da uymak zorunda olduğu hukukun temel ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinden uzaklaşmayan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesine göre, herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir. Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar. Bu madde ile amaçlanan mutlak değil hukuksal eşitliktir. "Yasa önünde eşitlik" ilkesi Yasalar karşısında herkesin eşit olmasını, ayırım yapılmamasını, kimseye ayrıcalık tanınmamasını gerektirir. Durumlarındaki farklılıklar kimi kişi ve toplulukların değişik kurallara bağlı tutulmasına neden olabilirse de farklılık ve özelliklere dayandığı için bu tür düzenlemeler eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Yasakoyucunun, emekliliklerine iki yıldan az süresi kalan kadın ve erkek sigortalının hak kaybına uğramalarını önlemek için iptali istenilen (A) bendiyle, yürürlük tarihinden önce ve sonra olmak üzere iki ayrı tarihe göre sigortalılık ve prim ödeme süresi belirleyerek adaletli bir toplum ve hukuk düzeni kurmayı amaçladığında kuşku bulunmamaktadır.

Bu nedenle kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- Maddenin Birinci Fıkrasının (B) Bendinin İncelenmesi

Bu bent ile, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte sigortalı hizmeti bulunan ve emekliliğine 2 yıldan fazla kalanlar için, sigortalılık süresine bağlı olarak emekli olabilecekleri

yaş ve prim ödeme süreleri kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı olmak üzere yeniden düzenlenmiştir.

Dava dilekçesinde, emekliliğin kazanılması için çalışılması gereken süreyle yaş sınırının arttırıldığı ve buna bağlı olarak kimi eşitsizlikler yaratıldığı, emeklilik koşullarının tek yanlı ve ağırlaştırılarak değiştirilmesinin, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, Kanunların, Kanun Hükmünde Kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, dava konusu kural yalnız Anayasa'nın 2. ve 10. maddeleri yönünden değil 5. ve 60. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

(B) bendi ile kadın ve erkek sigortalının yeni sistemle yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri için sigortalılık süresi, yaş ve ödenmesi gereken prim konusunda kademeli bir düzenleme yapılmıştır.

Sigortalılık süresi, sigortalının ilk defa çalışmaya başladığı tarih ile tahsis yapılması için Kuruma başvurduğu tarih arasında geçen süredir. Bu sürenin kesintisiz çalışılarak geçirilmesi şart olmayıp aralıklı olarak değişik hizmet akitleri ile geçirilmesi de olanaklıdır.

Önceki sistemde kadınlar 38, erkekler ise 43 yaşında emekli olabilme olanağına sahipken, yeni düzenleme ile getirilen kademelendirme sonucu kadınlara 52, erkeklere ise 56 yaşına kadar oldukça geniş bir aralık içinde emekli olabilme olanağı getirilmiştir.

Bentte yapılan kademelendirmede, sigortalılık süresinin esas alınması sonucunda, süreleri aynı, diğer koşulları değişik olan kişiler aynı yaş haddine tabi olmakta, ya da tüm koşulları aynı, sadece sigortalılık süresi farklı olan kişiler farklı yaş haddine bağlı tutulmaktadır.

Aynı işyerinde aynı tarihte işe başlayan ve 14 yıl birlikte çalışan iki erkek sigortalıdan birisinin 18 yıl öncesine ait bir günlük sigortalılığı olması durumunda 43 yaşında, diğeri ise ancak 56 yaşında emekli olabilecektir. Ya da 20 yıl sürekli çalışmış 7200 gün prim ödemiş bir sigortalı 50 yaşında emekli olabilecek iken, 23 yıl sigortalılık süresi olan ancak 14 yıl çalışmış bir sigortalı 43 yaşında emekli olabilecektir.

Sigortalılık süresi yönünden yapılan kademelendirmeler arasında adil olmayan geçişler yapılmıştır. Sigortalılık süresi bir günlük farkla alt kademeye indirildiğinde yaşlılık aylığına hak kazanabilmek için 2 yıl daha bekleme zorunluluğu doğmaktadır.

Sigortalılık süresi 10 yıldan az olan kadın ile sigortalılık süresi 15 yıldan az olan erkek sigortalılar, kendi aralarında kademelendirme yapılmayarak, bir günlük sigortalılık süresi olan kişiyle aynı yaş grubuna bağlı tutulmuşlardır.

Sigortalılık süresi kademelendirilirken ikişer yıllık dilimler öngörülmüş olmasına karşın, asgari emeklilik yaşı kademelerinde dilimler bazen 2 yıl, bazen de 1 yıl farklılık göstermektedir.

Hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette hukuk güvenliğinin sağlanması hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur. Anayasa'nın 5. maddesinde ise kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu öngören Anayasa'nın 60. maddesinin gerekçesinde, sosyal güvenlik hakkının, çalışanların yarını ve güvencesi olduğu belirtilmiştir.

Yaşlılık, gerçekleşmesi yönünden diğer sosyal risklerden ayrı özelliğe sahiptir. Yasalarda emeklilik yaşının kesin olması nedeniyle, sigortalı yarınını bu güvenlik içinde planlamaktadır. Sosyal devlet, sosyal adaletin, refahın ve güvenliğin gerçekleşmesini sağlayan devlettir. Sosyal güvenlik kuruluşları, çalışanların geleceğine ilişkin güvenliğini sağlamak durumundadır. Bu sağlanamadığı takdirde sosyal güvenlik kavramından da bahsedilemez. Bu nedenle, sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerin hukuk devletinde olması gereken hukuk güvenliğini zedelemeyecek biçimde adil, makul ve ölçülü olması zorunludur.

Sigortalı olarak çalışanların yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri için, sigortalılık süresi, yaş ve ödenmesi gereken prim konusunda (B) bendinde yapılan kademeli geçişe ilişkin düzenleme, makul, adil ve ölçülü olmadığından Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırıdır. Kuralın iptali gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilişkisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU bu görüşe katılmamışlardır.

c- Maddenin Birinci Fıkrasının (C) Bendinin İncelenmesi

aa- Bendin (a) Alt Bendinin İncelenmesi

4447 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 81. maddenin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendinde, Yasa'nın yayımı tarihinde, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduran sigortalılardan, 15 yıllık sigortalılık süresini tamamlamış ve 3600 gün prim ödemiş olanlara yaşlılık aylığı bağlanacağı belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, 4447 sayılı Yasa'nın diğer geçiş hükümlerinde, kadın ile erkek arasındaki yaş farkının 4 yıla indirilmesine karşın fıkrafta farkın 5 yıl olarak korunduğu, bu durumun kadınlar yönünden kazanılmış hakları ihlâl sonucu doğurduğu, kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

(C) bendinin (a) alt bendinde yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen kural, daha önce yürürlükte bulunan 506 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (b) alt bendinden farklı olmadığından, bu düzenleme nedeniyle herhangi bir hak kaybı söz konusu değildir. Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bulunmadığından iptal isteminin reddi gerekir.

bb- Bendin (b) Alt Bendinin İncelenmesi

Başvuru dilekçesinde, Yasa'da yapılan değişiklikle Yasa'nın yürürlük tarihinde yaşlılık aylığına hak kazanmasına gün itibariyle çok az süre kalanların, bu hakkı elde etmelerinin iki yıl ertelenmesinin Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

(b) alt bendinde, (a) alt bendinde öngörülen şartları yerine getirememiş durumda olan kadınların 52, erkeklerin ise 56 yaşını doldurmaları ve en az 15 yıllık sigortalılık süresinin tamamlanmasıyla birlikte en az 3600 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemeleri koşuluyla yaşlılık aylığından yararlanabilecekleri belirtilmiştir.

Buna göre, (a) alt bendindeki 15 yıllık sigortalılık süresi ile 3600 gün prim ödenmesi koşulları değiştirilmeyerek kuralın yürürlük tarihinde (a) bendinde öngörülen, kadın ise 50 yaşını tamamlamamış olanların 52, yine aynı tarihte erkek ise 55 yaşını doldurmamış olanların 56 yaşını tamamlamaları koşulu ile yaşlılık aylığı bağlanacağı anlaşılmaktadır.

Bu haliyle yaş sınırının tamamlanmasına bir gün kalanlarla daha uzun bekleme süreleri kalanlar arasında bir kademelendirme yapılmaksızın aynı yaş haddine tabi tutulmaları makûl, adil ve ölçülü değildir.

Bu nedenle, Geçici 81. Maddesinin (C) bendinin (b) alt bendi Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU bu görüşe katılmamışlardır.

B- 506 Sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici 82. Maddenin İncelenmesi

Maddenin birinci fıkrasında Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı bulunanlara bağlanacak aylıkların (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanacak aylıkların toplamından oluşacağı belirtilmiştir.

(a) bendinde, sigortalının bu Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen prim ödeme sürelerine ilişkin aylıkların, (b) bendinde ise, Yasa'nın yürürlüğünden sonraki aylığının hesaplanma yöntemi belirlenmiştir. Maddede, bu şekilde bulunan emekli aylığının, Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için her yılın Aralık ayına göre en son temel yıllık kentsel yerler tüketimi fiyatları indeksindeki artış oranına göre arttırılacağı ve bunun 506 sayılı Yasa'nın 61. maddesinin son fıkrasına göre güncelleştirilmiş değerinin altında olmayacağı öngörülmüştür.

Dilekçede, sigortalının 1.1.2000 tarihinden önceki prim ödeme gün sayıları ile bu tarihten sonraki prim ödeme gün sayıları ayrı ayrı hesaplanarak aylıkların bunların toplamından oluşmasının sigortalının aleyhine bir sonuç doğurduğu bu durumun sosyal hukuk devleti ile bağdaşmaması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kuralla, önceki sistemde geçen hizmetlerin önceki mevzuata göre, yeni sistemde geçen hizmetlerin ise yeni mevzuata göre değerlendirilmesi ve ortaya çıkacak aylığın önceki kurallara göre hesaplanacak tutardan az olmaması öngörüldüğünden, bu düzenleme nedeniyle herhangi bir hak kaybı bulunmamaktadır.

Bu nedenle, kural Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

15- Yasa'nın 18. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 18. maddesi ile 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 20 nci maddesinin 20.2.1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanunla kaldırılan (a) bendi yeniden düzenlenerek yaşlılık aylığını kazanabilmeleri için kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaşını doldurmuş olma koşulu getirilmiştir.

Dava dilekçesinde, emeklilik için yaş sınırının yükseltilmesinin Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Maddenin gerekçesinde, emeklilik yaşı ile ilgili olarak 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi sigortalılar için getirilen düzenlemeye koşut olarak geçici tarım işçileri için de yaşlılık aylığına hak kazanma yaşı ve aylık bağlama oranının gösterildiği belirtilmiştir.

Yasa'nın 6. maddesi için belirtilen ret gerekçesi 18. madde için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

16- Yasa'nın 19. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 19. maddesiyle 2925 sayılı Yasa'nın 21 nci maddesi, "yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanan sigortalıya, 506 sayılı Kanunun 61 inci maddesinde belirtilen esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır" şeklinde değiştirilmiştir.

Dilekçede, bu düzenlemenin Anayasa'nın 2., 5., 60. ve 61. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 7. maddesi için belirtilen ret gerekçesi 19. madde için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

17- Yasa'nın 21. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 21. maddesiyle değiştirilen 2925 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin (a) bendinde; "506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 13, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 39, 41, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60/F, 67, 68, 70, 71, 84, 92, 93, 94, 95, 98, 99, 100, 101, 105, 109, 110, 111, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 123, 126, 129, 130, 132, 134, 135(A), Ek 38, geçici 82 nci maddeleri" denilmektedir.

Dilekçede, 2925 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin (a) bendi kapsamına 506 sayılı Yasa'nın 20, 23, 55, 58, 67, 68, 71, Ek 38 ve geçici 82. maddelerinin alınmasıyla sigortalının yükünün ağırlaştırıldığı bunun da Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 39. maddesinde, Yasa'da aksine hüküm bulunmayan hallerde 506 sayılı Yasa'nın uygulanacak hükümleri gösterilmiştir. Bu madde kapsamına alınan 506 sayılı Yasa'nın 20, 23, 58, 68 ve 71. maddelerinde 4447 sayılı Yasa ile değişiklik yapılmamıştır.

506 sayılı Yasa'nın 55. maddesi malütlük aylığının hesaplanmasına, 67. maddesi ölüm aylığına, Ek madde 38 Yasa'ya göre bağlanan gelir ve aylıkların bir önceki aya göre TÜFE

oranı kadar artırılmasına ve Geçici 82. maddesi ise, Yasa'nın yürürlüğünden önceki sigortalılara bağlanacak aylıkların nasıl hesaplanacağına ilişkin bulunmaktadır.

Buna göre, Yasa'nın 5., 9. ve 17. maddelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin gerekçeler, Yasa'nın 21. maddesiyle 2925 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (a) bendinde yeni sisteme koşt olarak getirilen kurallar için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

18- Yasa'nın 22. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 22. maddesiyle 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'na Geçici Madde 2 eklenmiştir.

a- Eklenen Geçici Madde 2'nin (A) Bendinin İncelenmesi

Başvuru dilekçesinde, kuralın Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Maddenin (A) bendinde 13 yıl ve daha fazla sigortalı olanların en az 15 yıllık sigortalılık süresini doldurmak ve 3600 gün prim ödemek koşuluyla yaşlılık aylığından yararlanabilecekleri belirtilmiştir.

Buna göre, bu Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte 13 yıl ve daha fazla sigortalılık süresi bulunanlara yaş koşulu getirilmediği, bunların önceki koşullarla emekli olabilmelerine olanak sağlandığı, böylece emeklilik hakkını elde etmelerine 2 yıl kalmış olan iştirakçilerin haklarının korunduğu anlaşılmaktadır.

4447 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin (A) bendi için belirtilen gerekçe, Geçici Madde 2'nin (A) bendi için de geçerlidir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- Eklenen Geçici Madde 2'nin (B) Bendinin İncelenmesi

Maddenin (B) bendinde, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte sigortalı olanlardan emekliliğine 2 yıldan daha fazla kalmış olanların sigortalılık süresine göre emekli olabilecekleri yaş ve prim ödeme süreleri gösterilmiştir.

2925 sayılı Yasa'nın 20. maddesine göre, aylık bağlanabilmesi için yaş koşulu aranmadan sadece 15 yıl sigortalılık süresi ve 3600 gün prim ödenmesi koşulu aranmaktadır.

Bentte yapılan düzenleme ile yaş koşulu getirilerek, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihteki sigortalılık süresine göre, kadınlar için 41 ilâ 52 yaş, erkekler için ise 45 ilâ 56 yaş arasındaki bir aralık için de yaşlılık aylığı bağlanabileceği öngörülmüştür.

Dava dilekçesinde kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihteki sigortalılık süresine göre öngörülen yaş koşulu kademelendirilerek 506 sayılı Yasa'ya tabi sigortalılar için bu Yasa'nın 17. maddesindeki düzenlemeye benzer kural getirilmiştir.

Ancak, 17. maddede olduğu gibi yapılan bu kademelendirmede de Anayasa'da öngörülen sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan olumsuzluklara yol açılmıştır.

Önceki kurala göre, 18 yaşında sigortalı olan erkek iştirakçi 15 yıl sigortalılık süresi ve 3600 gün prim ödemesi koşuluyla 33 yaşında emekli olabilecek iken, yeni düzenlemeye göre, emekliliğine 2 yıldan bir gün fazla kalmış aynı iştirakçi 45 yaşında emekli olabileceğinden (45-33) 12 yıl daha beklemek zorunda bırakılmaktadır. Aynı konumda olan kadın iştirakçi ise 41 yaşında emekli olabileceğinden (41-33) 8 yıl daha bekleyecektir.

Yaşlılık aylığından yararlanabilmek için sigortalılık süresi ve öngörülen yaş dilimleri arasındaki geçişin makûl, adil ve ölçülü olmadığı görülmüştür.

Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 81 Madde'nin birinci fıkrasının (B) bendi için öngörülen Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri bu bent için de geçerli olduğundan kuralın iptali gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU bu görüşe katılmamışlardır.

19- Yasa'nın 23. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 23. maddesiyle, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 39. maddesinin (b) fıkrasının birinci paragrafı, (c, ç ve d) fıkraları ile (k) fıkrasından sonra gelen birinci paragraf değiştirilerek, maddeye bir fıkra eklenmiş ve son iki paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

a- 39. Maddenin (b) Fıkrasının Birinci Paragrafı ile (c), (ç) ve (d) Fıkralarının İncelenmesi

Emekli Sandığı Kanunu'nun 39. maddesinin değiştirilen (b) fıkrasına göre, 25 fiili hizmet yılını dolduran iştirakçilerden kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını dolduranlara istekleri üzerine emekli aylığı bağlanacaktır. Maddenin gerekçesinde "yapılan düzenleme ile kadın, erkek arasındaki ayırım kaldırılmış ve emekliye ayrılabilme için, 25 hizmet yılının ve kadın ise 58 erkek ise 60 yaşını doldurulması şartı getirilmiştir. Bu suretle erken yaşta emekliliğin önlenmesi ve sandığın aktüeryal dengesi üzerindeki olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır" denilmiştir.

Maddenin (c) fıkrasında, iştirakçilerden 40 ıncı madde gereğince 65 yaşını doldurdukları için haklarında yaş haddi hükümleri uygulanacak olanların kurumlarınca re'sen veya 61 yaşını bitirenlere istekleri üzerine emekli aylığı bağlanabilmesi için fiili hizmet süresinin 15 yılı doldurması zorunluluğu getirilmiştir.

(ç) fıkrasına göre, emekli keseneklerinin geri verilmesine ilişkin 87. maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j ve m) fıkralarında belirtilenlerden 25 fiili hizmet yılını doldurmaları koşuluyla kadın iştirakçilerin 58, erkek iştirakçilerin ise 60 yaşını doldurduklarında istekleri üzerine emekli olmaları halinde aylık bağlanacağı öngörülmüştür.

(d) fıkrasında ise, 5434 sayılı Yasa'nın 88. maddesinde öngörülen 87. maddenin (a, b, c, d, e, g, h, i, j ve m) fıkralarında gösterilenlerden fiili hizmet süreleri 10 yıl ve daha fazla bulunması nedeniyle ayrılanlardan emekli kesenekleri geri verilmemiş olanların (61) yaşını doldurmaları durumunda istekleri üzerine, (b) fıkrasındaki halde ise re'sen emekli olmaları halinde fiili hizmet süresinin 15 yılı doldurması ve 61 yaşın tamamlanması koşuluyla emekli aylığı bağlanacağı belirtilmiştir.

5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin (e) fıkrasında öngörülen subay ve askeri memurlarla, gedikli subay ve gedikli erbaşların ahlak noktasından hüküm ile veya yetersizlik veya disiplin nedenlerinden dolayı sicilleri üzerine ve yahut askeri mahkemelerce verilecek kararlar üzerine kurumlarınca re'sen emekli edilmeleri durumunda aylık bağlanması 25 fiili hizmet yılının bitirilmesi ve 61 yaşının tamamlanması, koşuluna bağlanmış, (f) fıkrasında ise, yukarıda belirtilen (e) fıkrasında yazılı olanlar dışındakiler ahlak ve yetersizlik nedenleriyle yönetmeliğine göre sicilleri üzerine kurumlarınca re'sen emekliye sevk edilmeleri halinde de aylık bağlanabilmesi için 25 fiili hizmet yılının ve 61 yaşın tamamlanması şartı getirilmiştir.

5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin (b) fıkrasının ikinci paragrafında yazılı olan seçilmiş belediye başkanları ve illerin daimi komisyon üyeleri dışında kalmak üzere 30 hizmet yılını tamamlamış olanlar kurumlarınca lüzum görüldüğünde yaş kaydı aranmaksızın re'sen emekli edilmeleri halinde de bunlara aylık bağlanabilmesi için 61 yaş koşulu öngörülmüştür.

Maddede, 27.7.1967 Tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu gereğince kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk edilenlere aylık bağlanması için 61 yaş koşulunun aranmayacağı belirtilerek bu kurala bir istisna getirilmiştir.

4447 sayılı Yasa'nın 23. maddesinin son fıkrasına göre, Emekli Sandığı Kanunu'nun 39. maddesine eklenen fıkraya göre, (b) ve (ç) fıkralarında gösterilenlerden 32. madde uyarınca fiili hizmet sürelerine zam yapılanların yaş hadlerinden, eklenilen bu sürenin üç yıldan çok olmamak üzere yarısı indirilecektir.

Dilekçede, maddede yapılan değişiklikle kazanılmış hakların yok sayıldığı, böylece Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırılık oluştuğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle, toplum yaşamında adalete ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeninin kurulması amaçlanmaktadır.

Anayasa'nın 60. maddesinde, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve Devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alarak teşkilatı kuracağına ilişkin kural, 65. madde ile birlikte değerlendirildiğinde, devletin bu görevi "mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde" yerine getirebileceği görülmektedir. Devlet, sosyal güvenliği sağlamak için, kurumsal bir yapılanmayı gerçekleştirmiş ise bunu korumakla da yükümlü olduğundan sosyal güvenlik kuruluşları, devletin yönetimi ve denetimi altına alınmıştır. Bu bağlamda devlet, sosyal güvenlik kuruluşlarının güçlü bir mali yapıda tutulabilmesi ve aktüeryal dengelerinin korunabilmesi için gerekli yasal düzenlemeleri yapmak zorundadır.

Fiili hizmet zammı, fiili hizmete eklenen bir süredir. İptali istenen kuralda ise eklenen bu sürenin üç yıldan çok olmamak üzere yaş haddinden indirileceği öngörülmektedir. Fiili hizmet zammının 8 yılı geçmemek üzere hizmet süresine eklenmesine devam edileceğinden, sigortalının herhangi bir hak kaybına uğraması söz konusu olmayacaktır.

Öte yandan, 4447 sayılı Yasa'nın 26. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 205. Maddeye göre Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte emeklilik hakkını elde etmiş olanların kazanılmış hakları korunduğundan bu hakların ihlal edildiği yolundaki savlar da yerinde değildir.

Açıklanan nedenlerle ve Yasa'nın 6. maddesine ilişkin ret gerekçeleriyle kuralın iptaline ilişkin istemin reddi gerekir.

20- Yasa'nın 24. Maddesinin İncelenmesi

4447 sayılı Yasa'nın 24. maddesi ile 5434 sayılı Yasa'nın Ek 9. maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiştir. Buna göre, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü ile dul ve yetim aylığı alanların bu aylıkları Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; Kanunun yürürlüğünden sonra bağlanacak emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü ile dul ve yetim aylıkları ise bağlandığı tarihten sonra ki ilk memur maaş artış tarihinden itibaren her ay bir önceki aya ilişkin Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi değişim oranına göre belirlenecektir.

Dava dilekçesinde, yapılan değişiklikte yasal kesin ölçüler yerine, piyasa şartlarına dayanan yönetsel keyfi ölçüler getirilerek hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturulduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 128. maddesinde, Devletin kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle göreceği, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ile aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

Devlet memurlarının çalıştıkları ve emekli oldukları döneme ilişkin hak ve yükümlülükleri yasalarla düzenlenmiştir.

Emekli Sandığı Kanunu'nun "Emekli Aylığı" başlıklı 41. maddesinin (a) fıkrasında; emekli, adi malüllük ve vazife malüllüğü aylıklarının hesaplanmasında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 43. maddesinde yer alan gösterge tablosu ve personel kanunlarındaki ek göstergelerin esas alınacağı belirtilmiştir. Buna göre, çalışmakta olan devlet memuru ile emekli olan memurun aylıklarının hesaplanması, yasadaki belirli oranlar gözönünde bulundurularak aynı esasa dayanılarak yapılacaktır.

5434 sayılı Yasa'nın Ek 9. maddesinin birinci fıkrasının değişikliğinden önce, eski emeklilerle yeni emekliler arasında herhangi bir eşitsizlik doğması engellenmiş iken, yeni düzenlemeyle emekli aylıklarındaki artışın gösterge ve ek göstergelerdeki artışa göre hesaplanması esasından vazgeçilerek, aylığın enflasyon oranındaki artışa göre hesaplanması kabul edilmiş, böylece çalışan memurların maaş artışı ile emekli memurların maaş artışı arasında olduğu gibi daha önce aynı görevlerde bulunan eski ve yeni emeklilerin maaşları arasında da büyük farkların ortaya çıkmasına neden olacak bir sistem getirilmiştir.

Bu durum Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesini zedelemektedir.

Eşitlik temeline dayanan adil bir hukuk düzeni kurmak, hukuk devletinin en önemli işlevlerinden biri olduğundan hukuksal eşitlik sağlanmadan hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmeyeceği açıktır.

Bu nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

21- Yasa'nın 25. Maddesinin İncelenmesi

4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesiyle, 5434 sayılı Yasa'nın geçici 139. maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere bir fıkra eklenmiş ve sekizinci fıkrası değiştirilmiştir.

a- 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. Maddesine Eklenen Fıkra

Eklenen fıkraya göre, kullanılması resmi sağlık kurulu raporu ile gerekli görülen protez, ortez ve tıbbi araç ve gereç bedellerinin % 10'unun hak sahipleri tarafından ödeneceği, ödenecek miktarın bu Kanunun ek 19 uncu maddesindeki aylıklardan fazla olamayacağı ve Kanunun 64 üncü maddesi ile 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlar hakkında bu kuralın uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Dilekçede, ödeme gücü olmayan hak sahiplerinin sağlık hizmetlerinden yararlanamamaları sonucunu doğuran kuralın Anayasa'nın 2., 5., 56. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Protez, ortez ve tıbbî araç ve gereç bedellerinin % 10'unun hak sahipleri tarafından ödeneceği ve bunun da en düşük emekli aylığını geçemeyeceğini öngören kural Yasa'nın 3., 4. ve 15. maddelerinin reddine ilişkin gerekçelerle Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. Maddesinin Değiştirilen Sekizinci Fıkrası

Yasa'nın Geçici 139. maddesinde, TC Emekli Sandığı'nca sağlanan sağlık yardımlarından kimlerin yararlanacağı ve koşulları belirlenmekte, değişik sekizinci fıkrasında ise, bu yardımdan yararlanamayacaklar gösterilmektedir.

Buna göre, özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile sandıktan emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığı alanların diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan eşleri ve sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malüllük aylığı alanlar bu madde hükmünden yararlanamayacaklar, isteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananlara ise bu hüküm uygulanmayacaktır.

Dava dilekçesinde, yapılan değişiklikle bir hakkın yok edildiği, bunun da Anayasa'nın hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Sosyal güvenlik kuruluşları finansman açıklarıyla karşılaşmamak için bilimsel kurallara göre yönetilmek ve işletilmektedir. Herkesin, bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanmasında, sosyal güvenliğin teknik gereklerine aykırılık yoktur. Kural, farklı sosyal güvenlik kuruluşlarından aylık alan hak sahiplerini bağlı oldukları kuruluşların sağladığı olanaklardan yoksun bırakmadığı ve herhangi bir hak kaybına da neden olmadığından, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Mahir Can ILICAK bu görüşe katılmamışlardır.

22- 4447 Sayılı Yasa'nın 26. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 26. maddesiyle, 5434 sayılı Yasa'ya geçici 205. ve geçici 206. maddeler eklenmiştir.

a- 5434 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici 205. Maddenin İncelenmesi

aa- Geçici madde 205'in Birinci Fıkrasının ilk Paragrafı ile (a) Bendinin İncelenmesi

Birinci fıkranın ilk paragrafında, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte kadın iştirakçilerden 20, erkek iştirakçilerden 25 fiili hizmet yılını dolduranlara istekleri üzerine emekli aylığı bağlanacağı belirtilerek iştirakçilerin o tarihteki emeklilik hakları saklı tutulmuştur. Bunlar için yaş sınırı aranmayacaktır.

Birinci fıkranın (a) bendinde de, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte emeklilik hizmet süresini doldurmaya 2 yıldan az kalan iştirakçilerden kadınların 38 yaşını ve 20 hizmet yılını, erkeklerin ise 43 yaşını ve 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları durumunda istekleriyle emekli olduklarında aylık bağlanacağı belirtilmiştir.

Dilekçede, kuralın Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesinin yer aldığı 2. maddesine aykırı olduğu ve kazanılmış hakları ihlal ettiği ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralla, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte emekliliğe hak kazanmış olanlarla emekliliğine iki yıl ve iki yıldan az kalmış olanlara emekli olabilmeleri için yaş ve hizmet süresi konularında ek bir yükümlülük getirmediğinden bunlar yönünden herhangi bir hak kaybına uğranılmamaktadır. Bu nedenle, Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 81. maddenin birinci fıkrasının (A) bendinin reddine ilişkin gerekçelerle kural Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 205'in (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i) ve (j) Bentlerinin İncelenmesi

Bentlerde, Emekli Sandığı iştirakçilerinden Yasa'nın çıktığı tarihte emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 yıldan az kalan kadın iştirakçilere 41-51 yaş, erkek iştirakçilere ise 45-54 yaş dilimleri içinde kadınların 20, erkeklerin ise 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları koşuluyla emekli aylığı bağlanacağı öngörülmüş, (j) bendinde ise, emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 10 yıldan fazla kalan iştirakçilerden kadınların 52, erkeklerin ise 56 yaşını doldurdıkları tarihte kadın iştirakçilerin 20, erkek iştirakçilerin ise 25 fiili hizmet süresini tamamlamış olmaları koşuluyla istekleri üzerine emekli aylığı bağlanacağı belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, kuralların kazanılmış hakları ihlal etmesi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Emekli Sandığı iştirakçilerine aylık bağlanabilmesi için geçen hizmet süreleri ve doldurmaları gereken asgari emeklilik yaşı konusunda kademeli bir uygulama getirilmiştir.

Ancak emekliliklerine 10 yıldan fazla hizmet süreleri kalanlar tek kademede gösterilmiş, böylece bir günlük hizmeti olanla 10 yıla yakın hizmeti olanlar 56 yaş koşuluna tabi tutulmuşlardır.

Yasa'nın 17. maddesinin incelenmesi sırasında açıklanan dilimler arasındaki adil olmayan geçiş süreçleri, uzun aralıklar ve farklılıklar dava konusu bentlerde de aynen mevcuttur.

Bu nedenle, Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 81. maddenin birinci fıkrasının (B) bendinin iptali için belirtilen gerekçeler bu bentler için de geçerli olduğundan iptalleri gerekir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU bu görüşe katılmamışlardır.

cc- Geçici Madde 205'in ikinci Fıkrasının İncelenmesi

Maddenin ikinci fıkrasında, 5434 sayılı Yasa'nın 32. maddesi uyarınca fiili hizmet sürelerine zam yapılanların bu maddede belirtilen yaş hadlerinden, eklenilen bu sürenin üç yıldan çok olmamak üzere yarısının indirileceği öngörülmüştür.

Dava dilekçesinde kuralın, kazanılmış hakları ihlal etmesi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine ve ayrıca 60. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4447 sayılı Yasa ile önceki kurallara göre emekliliğe hak kazanmasına iki yıl ve daha az süre kalanların bu hakları korunarak bunların istekleri halinde emekli olabilmeleri esası getirilmiştir. Buna karşılık, dava konusu kuralla, fiili hizmet sürelerine zam yapılanların bu maddede belirtilen yaş hadlerinden eklenilen bu sürenin üç yıldan çok olmamak üzere yarısı indirilecektir.

Önceki hükümlere göre fiili hizmetlerine zam yapılanlarla yapılmayanlar arasında fiili hizmet zammı süresi kadar fark vardır. Geçiş kuralında da bu farkın korunması gerekir. 18 yaşında aynı tarihte memuriyete başlamış olan iki kişiden dört yıl fiili hizmet zammı alanın 21 yıl sonra yani 39 yaşında emekli olabilme olanağı varken, diğeri 43 yaşında emekli olacaktır. Bu dört yıllık fark geçiş kuralında da korunmalıdır. Oysa Geçici 205. maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre fiili hizmet zammının yarısının sayılmasıyla fark 2 yıla indirilmiş olmaktadır.

4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte fiili hizmet süresi zammından yararlanarak emeklilik süresini tamamlamaya 2 yıldan az kalanlarla, fiili hizmet zammı eklenmeksizin emekliliğine 2 yıldan az kalanların farklı kurallara bağlı tutulmaları hukuk güvenliğini zedelediği gibi adil olduğu da kabul edilemez.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 26. maddesiyle, 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesine eklenen geçici 205. maddenin ikinci fıkrası Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

dd- Geçici madde 205'in üçüncü fıkrasının incelenmesi

Üçüncü fıkrada ise; 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin (e) fıkrasındaki, subay ve askeri memurlarla, gedikli subay ve gedikli erbaşların ahlak noktasından, hüküm ile veya

yetersizlik veya disiplin sebeplerinden dolayı sicilleri üzerine veyahut askeri mahkemelerce verilecek kararlar üzerine kurumlarınca re'sen emekli edilenler ile, (f) fıkrası kapsamındaki ahlak ve yetersizlik nedenleriyle yönetmeliğine göre sicilleri üzerine kurumlarınca re'sen emekli edilenlere de 25 fiili hizmet yılını ve maddenin yukarıda belirlenen yaş sınırlarını doldurmaları durumunda emekli aylığı bağlanacağı kabul edilmiştir.

Dava dilekçesinde kuralın kazanılmış hakları ihlal etmesi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine ve 60. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Geçici Madde 205'in (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i) ve (j) bentlerinin iptaline ilişkin gerekçeler üçüncü fıkra için de geçerlidir. Bu nedenle, üçüncü fıkranın da iptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU bu görüşe katılmamışlardır.

b- 5434 sayılı Yasa'ya Eklenen 206. Maddenin İncelenmesi

Kurala göre, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte fiili hizmet süreleri 8 yıl ve daha fazla olan iştirakçilerin, 61 yaşını doldurmaları nedeniyle istekleri üzerine veya kurumlarınca yaş haddinden dolayı re'sen emekliye sevkedilmeleri durumunda fiili hizmet süreleri 10 yılı doldurmuş olmak şartıyla emekli aylığına hak kazanacakları kabul edilmiştir.

Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti" ilkesiyle adalete ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeninin kurulması amaçlanmıştır. Sosyal hukuk devletinin, kurulup, yaşatılabilmesinin koşullarından biri de yasaların, toplum ve bireyler için adil olması ve hukuk güvenliğini zedelememesidir.

Maddeye göre, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinde 8 yıl hizmeti olanlar önceki kuralda olduğu gibi 10 yıl hizmet süresi ve 61 yaşını tamamlamaları koşuluyla emekliliğe hak kazanacaklardır. Ancak, Yasa'nın yürürlük tarihinde 8 yıldan az hizmeti olanlar, 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin (c) fıkrası ile (k) fıkrasından sonra gelen birinci paragrafındaki değişiklik gereğince 15 yıla çıkarılan hizmet süresine bağlı olacaktır. Bunların bir günlük farkla 10 yıl yerine 15 yıllık hizmet süresine tabi tutularak emeklilik için 5 yıl fazla bekletilmeleri ve 8 yıldan daha az hizmeti olanlar için bir kademelendirme öngörülmemiş olması adil ve makul bir düzenleme olarak nitelendirilemez.

Öte yandan, önceki kurala göre 10 yıl sonra emekli olabileceği düşüncesiyle memuriyete girenlerden 50 yaşın üzerinde ve 8 yıldan az hizmeti olan iştirakçiler 65 yaşında zorunlu olarak görevden ayrılacaklarından bunların emekli olabilmeleri olanağı tümüyle ortadan kalkmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

23- Yasa'nın 27. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 27. maddesi ile 2.9.1971 günlü ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun malûllük aylığının hesaplanmasına ilişkin 30. maddesi değiştirilmiştir.

Buna göre, malûllük aylığı, sigortalının sigortalılık süresi içinde prim ödediği gelir basamaklarının, bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de gözönünde bulundurularak aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosu üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamasının % 65'idir. Başka birinin sürekli bakımına muhtaç malûl sigortalıya ise % 75 oranında malûllük aylığı bağlanacaktır.

Bağlanan malûllük aylığı, ayrıca gelir tablosunun son olarak değiştirildiği ay ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen her ay bir önceki aya göre, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranları kadar arttırılacaktır.

Dava dilekçesinde, maddede yapılan değişiklikle, 1479 sayılı Yasa'ya göre malûllük aylığı hesabında taban aylıkları % 70'den % 65'e, tavan aylıkları ise % 80'den % 75'e düşürülerek, yönetsel ölçülere göre belirlenen TÜFE oranında artırılacağı kabul edildiği, bu durumun, aylıklarda azalmaya yol açtığı bunun da Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1479 sayılı Yasa'nın sigorta primine ve aylıklara esas olan gelir basamaklarının belirlenmesine ilişkin 50. maddesi, 4447 sayılı Yasa'nın 31. maddesi ile değiştirilerek gösterge ve katsayı sisteminden vazgeçilmiş, malûllük aylığının hesaplanma yöntemini belirleyen 1479 sayılı Yasa'nın 30. maddesi de buna uygun olarak yeniden düzenlenerek malûllük aylığının hesabında esas alınan gösterge ve katsayı sistemi tümüyle değiştirilmiştir.

Yasakoyucu, bağlanacak aylıkların ve bu aylıkların hesabında esas alınacak hizmet yıllarının miktar, oran ve süreleri konusunda Anayasa'da belirtilen ilkelere ve sosyal sigorta gereklerine uygun olarak adil ölçüler içinde düzenlemeler yapmak yetkisine sahiptir.

4447 sayılı Yasa'nın 39. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 11. maddede bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce malûllük aylığı bağlanmış olanlarla daha sonra emekli olanların aylıklarının hesabına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yapılarak herhangi bir hak kaybına yol açmayacak güvenceler getirilmiştir. Malûllük aylığının azaltıldığı yolundaki sav yerinde değildir.

Bu nedenle, kural Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

24- Yasa'nın 28. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 28. maddesiyle, 1479 sayılı Yasa'nın, yaşlılık aylığından yararlanma koşullarını belirleyen 35. maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Buna göre, sigortalının istemde bulunduğu tarihte prim ve her türlü borçlarını ödemiş olması ve kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş ve 25 tam yıl sigorta primi ödemiş olmak koşuluyla yazılı istemde bulunduğu yaşlılık aylığından yararlanabileceği belirtilmiştir. Böylece daha önce Yasa'da öngörülmeyen yaş sınırlaması getirilmiş, kadınlar için sigorta primi ödeme koşulu 25 tam yıla çıkarılarak erkek sigortalılarla eşitlik sağlanmıştır.

Madde de, değişiklikten önce kadınlarda 50 olan yaş koşulu 60, erkeklerde ise 55 olan yaş 62'ye yükselterek en az 15 tam yıl prim ödenmesi koşuluyla kısmi yaşlılık aylığı bağlanacağı belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, sigortalıların yaşlılık aylığına hak kazanabilme koşullarını ağırlaştıran kuralın Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 6. ve 23. maddelerine ilişkin ret gerekçeleri, 28. madde için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

25- Yasa'nın 29. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 29. maddesiyle, 1479 sayılı Yasa'nın yaşlılık aylığının hesaplanmasını gösteren 36. maddesi değiştirilmiştir.

Buna göre yaşlılık aylığı, sigortalının sigortalılık süresi içinde aylar itibariyle prim ödediği gelir basamaklarının, bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de gözönünde bulundurularak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosu üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalama aylık bağlama oranı ile çarpılarak hesaplanacaktır.

Aylık bağlama oranı ise, sigortalının toplam sigortalılık süresinin ilk on tam yılının her bir yılı için % 3,5, takip eden onbeş tam yılın her bir yılı için % 2 ve yirmibeş yıldan fazla her bir tam yıl içinde % 1,5 oranlarının toplamıdır.

Belirtilen yöntemle hesaplanan yaşlılık aylığı, ayrıca gelir tablosunun son olarak değiştirildiği ay ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen her ay için, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranları kadar arttırılacaktır.

Ayrıca, bağlanan yaşlılık, malûllük ve ölüm aylıklarının, her ay bir önceki aya göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranları kadar arttırılacağı da maddenin son fıkrasında belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, sigortalının artan oranda ödediği ek sürelerin yaşlılık aylığının hesabında düşük oranlarda etkili olmasının eşitlik ve adalet ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi yaşlılık aylığı hesabında gösterge ve katsayı esasından vazgeçilerek, sigortalının gelir basamaklarında prim ödediği süreler gözetilmek suretiyle aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosundan bulunacak ağırlıklı ortalama esas kabul edilmiştir.

Değişiklikten önce yaşlılık aylığı bağlama oranı, % 90'la sınırlandırıldığı halde, yeni sistemde bu oran kaldırılarak aylığın % 100 oranını geçme olanağı sağlanmıştır.

Yaşlılık aylığı hesabında gösterge ve katsayı sistemi yerine ağırlıklı ortalamanın esas alınması Yasa'nın 7. maddesine ilişkin bölümde de belirtildiği gibi evrensel uygulamalarda kabul edilen ve sosyal sigortacılığın teknik gereklerine uygun bir yöntem olması nedeniyle Anayasa'ya aykırılığından söz edilemez.

Öte yandan, dava dilekçesinde gün, ay ve yılların ekonomik ve hukuki değerleri aynı olduğu halde aylık hesabında bu zaman birimlerine farklı oranlar uygulanması nedeniyle kuralın, eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüşse de, hukuksal durumları aynı olanların aynı kurallara bağlı tutulduğu ve değişiklikten önce de yaşlılık aylığı hesabında buna benzer oranların uygulandığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 2., 5. ve 10. maddelerine aykırılık görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

26- Yasa'nın 30. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 30. maddesiyle, 1479 sayılı Yasa'nın ölüm aylığının hesaplanmasını düzenleyen 42. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (d) bentleri değiştirilmiş ve (e) bendi yürürlükten kaldırılmıştır. Sigortalıların ölümü halinde, hak sahiplerine bağlanacak aylığın saptanmasında (a) bendine göre, sigortalının almakta olduğu malüllük veya yaşlılık aylığının esas tutulacağı öngörülmüştür.

Dava dilekçesinde, kuralın, sigortalının ölümü halinde hak sahiplerine ödenecek aylığın hesaplanmasını aleyhte etkilemesi nedeniyle Anayasa'nın 2, 5. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerinde, adalete ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeninin kurulması, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunun sağlanması ve herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olması Devletin görevleri arasında sayılmıştır.

Hak sahiplerine bağlanacak ölüm aylığı hesaplanırken sigortalının almakta olduğu malüllük veya yaşlılık aylığının esas tutulacağına ilişkin dava konusu kural herhangi bir hak kaybına neden olmadığından Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Öte yandan, 4447 sayılı Yasa'nın 30. maddesiyle değiştirilen 1479 sayılı Yasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi, 21.10.2000 gününde yayımlanan, 24.8.2000 günlü ve 619 sayılı "Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname"nin 20. maddesiyle dava açıldıktan sonra değiştirilmiştir.

Bu nedenle, konusu kalmayan (d) bendine ilişkin istem hakkında karar verilmesine yer yoktur.

Yasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra sigortalının ölümü halinde bağlanacak olan ölüm aylığı miktarının kısmi aylıktan tam aylığa çıkarılması nedeniyle (e) bendinin yürürlükten kaldırılması Anayasa'ya aykırı görülmediğinden buna ilişkin iptal isteminin de reddi gerekir.

27- Yasa'nın 35. Maddesinin İncelenmesi

1479 sayılı Yasa'nın "sağlık sigortasından faydalanma şartları" başlıklı Ek Madde 12'yi değiştiren 35. maddesi dava açıldıktan sonra, 21.10.2000 gününde yayımlanan, 24.8.2000 gün ve 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 29. maddesi ile değiştirildiğinden konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer yoktur.

28- Yasa'nın 36. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 36. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'nın Ek 13. maddesinin son fıkrası değiştirilmiş ve maddeye bir fıkra eklenmiştir.

a- Ek 13. Maddenin Değiştirilen Son Fıkrası

1479 sayılı Yasa'nın "sağlık yardımının kapsamı" başlıklı Ek Madde 13'ün son fıkrasında ayakta yapılan tedavilerde poliklinik muayene ücretinin ve verilen ilaç bedellerinin % 20'sinin sigortalı ve hak sahipleri, % 10'unun aylık alanlar ve hak sahipleri tarafından karşılanacağı, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu verilecek olanlar hariç, protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'sinin sigortalı ve hak sahipleri, % 10'unun ise aylık alanlar ve hak sahipleri tarafından ödeneceği ancak, katkı payı tutarının sigortalılarda birinci gelir basamağının bir buçuk katını, aylık alanlarda ise birinci gelir basamağının % 65'ini geçemeyeceği belirtilmekte, 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına girenlerden ise katkı payı alınmayacağı öngörülmektedir.

Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa'nın 2., 5., 56. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 3., 4., 15. ve 25. maddelerinde belirtilen gerekçeler dava konusu Ek 13. Maddenin değiştirilen son fıkrası için de geçerli olduğundan istemin reddi gerekir.

b- Ek 13. Maddeye Eklenen Fıkra

Maddeye eklenen son fıkrada, "Ağız protezleri hariç, sigortalının bu Kanuna tabi sigortalılığının başladığı tarihten önce, sigortalı ve hak sahiplerinde mevcut olduğu tespit edilen hastalık ve arızalardan dolayı bedeli Kurumca karşılanacak olan ortez ve protezler ek 18'inci maddeye göre hazırlanacak yönetmelikle belirlenir" denilmiştir.

Dava dilekçesinde, sosyal güvenlik kurumlarından yararlananların, sağlık yardımlarının azaltılmasının Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 7. maddesinde yasama yetkisinin TBMM'ne ait olduğu ve bunun devredilemeyeceği öngörülmüştür. Buna göre, yasama organı anayasal sınırlar içinde kalmak koşuluyla her konuda düzenleme yapabilir. Ancak Yasa'da temel esaslar konmadan ölçüsü ve sınırı belirlenmeden yürütme organına yetki verilmesi yasama yetkisinin devri anlamına geleceğinden 7. maddeye aykırılık oluşturur.

Bu nedenle, sağlık yardımlarından kimlerin yararlanacağına yasada açıkça gösterilmesi gerekirken iptali istenen fıkra ile 1479 sayılı Yasa'nın Ek 18. maddesindeki esas ve usullere göre yönetmelikle belirleneceğinin öngörülmesi, yetki devri niteliği taşımaktadır. Kural Anayasa'nın 7. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN bu görüşe katılmamışlardır.

29- Yasa'nın 38. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 38. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'ya eklenen "Sosyal güvenlik destek primi" başlıklı Ek Madde 20'ye göre, yaşlılık aylığı bağlananlardan 24 üncü maddenin (I) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların,

sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından, aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlanıldığı tarihi takip eden aybaşından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir. Aylıklarından sosyal güvenlik destek primi kesilmesi gerekenlerden bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce aylık bağlananlar Kanun'un yayımını, daha sonra tekrar çalışmaya başlayanlar ise çalışmaya başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde kuruma yazılı bildirimde bulunmak zorundadırlar. Bu süre içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmayanlardan sosyal güvenlik destek primi, gecikmeli bildirimde bulunulan veya Kurumca tespit edilen tarihe kadar 53. maddeye göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir. Birikmiş sosyal güvenlik destek primi ve gecikme zamlarının ödenmemesi halinde aylıklardan yapılacak kesintiler aylık tutarının % 25'ini geçemez. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş süreler, sigortalılık süresi olarak değerlendirilemez. Ödenen primler 39. madde hükmüne göre toptan ödeme olarak iade edilmez ve bu sürelerle ilgili olarak 24.5.1983 tarih ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Dava dilekçesinde kuralın, Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ve 60. maddedeki sosyal güvenlik ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Sosyal güvenlik destek primi uygulanmasına 4447 sayılı Yasa'nın Ek 20. maddesinin yürürlüğe girmesiyle başlanmıştır. Yaşlılık aylığı almakta iken yeniden çalışmaya devam edenlerin aylıklarından "sosyal güvenlik destek primi" kesilmesi, sosyal devlet ilkesinin gerçekleştirilebilmesi için sosyal sigortacılık faaliyetinin sürdürebilmesine yönelik bir uygulamadır.

Sigortalıların sosyal güvenlik kuruluşlarından yararlanma koşullarının iyileştirilmesi bu bağlamda adı geçen kuruluşlara mali katkıda bulunulması amacıyla, emekli aylığı almakta iken çalışmaya devam edenler veya daha sonra çalışmaya başlıyarak kazanç elde edenlerden "sosyal güvenlik destek primi" alındığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle toplum yaşamında eşitlik temeline dayanan adil bir hukuk düzeni kurulması amaçlanmıştır.

Anayasa'nın 60. maddesinde öngörülen herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğuna ilişkin kuralla devlete verilen görevin, 65. maddede belirtildiği biçimde "mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde" yerine getirilebileceği açıktır. Devlet sosyal güvenliği sağlamak için, kurumsal bir yapılanmayı gerçekleştirmiş ise, bunu korumak ve geliştirmekle yükümlüdür.

"Sosyal güvenlik destek primi" kesintisinin, devletin ödediği sosyal yardım zammının da dahil edildiği aylıklardan yapılması bir hak kaybı olarak nitelendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 38. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'ya eklenen Ek Madde 20 Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Ali HÜNER ve Mahir Can ILICAK "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptali gerektiği gerekçesiyle bu görüşe katılmamışlardır.

30- Yasa'nın 39. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 39. maddesiyle, 1479 sayılı Yasa'ya Geçici 10, Geçici 11 ve Geçici 12. maddeler eklenmiştir.

a- 1479 Sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 10'un İncelenmesi

Geçici Madde 10'da 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte 1479 sayılı Yasa'ya tabi sigortalı olanlara yaşlılık aylığı bağlanabilmesinin koşulları düzenlenmiştir.

aa- Geçici Madde 10'un Birinci Fıkrası

Buna göre, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önceki kurallara göre yürürlük tarihinden sonraki aybaşı itibariyle aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki yıl veya daha az süre kalan sigortalıların tam veya kısmi yaşlılık aylığı isteyebilecekleri belirtilmiştir.

Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 81. Maddenin birinci fıkrasının (A) bendine ilişkin gerekçeler, Geçici Madde 10'un birinci fıkrası için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 10'un İkinci Fıkrası

Buna göre, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte sigortalı olup, emekliliklerine 2 ilâ 10 yıldan fazla kalanlardan kadınların 20, erkeklerin ise 25 tam yıl prim ödemeleri koşuluyla kadınların 41-52, erkeklerin ise 45-56 yaşlarını doldurduklarında kendilerine yaşlılık aylığı bağlanacağı öngörülmüştür.

Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 81'in Birinci Fıkrasının (B) Bendinin iptaline ilişkin gerekçeler Geçici Madde 10'un ikinci fıkrası için de geçerli olduğundan kuralın iptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU bu görüşe katılmamışlardır.

cc- Geçici Madde 10'un Üçüncü Fıkrası

Fıkra göre, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğünden önce sigortalı olup ta 15 tam yıl prim ödeme süresini dolduranlardan kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduranlarla Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonraki aybaşı itibariyle prim ödeme koşulunu belirli süreler içinde yerine getirmek ve kadınların 51-56, erkeklerin ise 56-58 yaşlarını doldurmaları halinde kısmi yaşlılık aylığı bağlanacağı öngörülmüştür.

Dava dilekçesinde, Geçici Madde 10'un, halen çalışmakta olan sigortalıların kazanılmış haklarını ihlâl etmesi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "sosyal hukuk devleti" ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Fıkarda Yasa'nın yürürlüğünden önce kısmi yaşlılık aylığına hak kazanmış olanlarla, emekliliklerine 2 yıl veya daha az kalmış olanların hakları saklı tutularak kayıpları önlenmiş, emeklilik sürelerine 2 yıldan fazla kalanların 15 yıllık prim ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeleri koşuluyla, emeklilik için kalan sürelerinin dikkate alınarak yaş sınırlarının kademelendirilmesi esası getirilmiştir.

Bu düzenleme ile hukuk devletinde gözetilmesi gereken adil ve makul ölçüler aşılmadığından kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- 1479 Sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 11'in İncelenmesi

Bu maddenin birinci fıkrasına göre, Yasa'nın yürürlüğünden önce bağlanan malûllük, yaşlılık ve ölüm aylıkları, Yasa'nın yürürlüğünden önce ödenen son aylık tutarları esas alınmak suretiyle 36 ncı maddenin son fıkrası hükmüne göre artırılarak ödenecektir.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte sigortalı olanlardan henüz aylık bağlanmasına hak kazanamamış olanların yaşlılık aylığını hak ettiklerinde bunun nasıl hesaplanacağı gösterilmiştir. Buna göre söz konusu aylıklar, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinden önceki sürelerle orantılı olarak eski hükümlere göre hesaplanacak miktar ile Yasa'nın yürürlük tarihinden sonraki sürelerle orantılı olarak yeni hükümlere göre hesaplanacak tutarın toplamından oluşacaktır. Toplam sigortalılık süresi esas alınarak eski hükümlere göre hesaplanacak aylık, Yasa'nın yürürlük tarihi ile aylığın başlangıç tarihi arasındaki her takvim yılı için Devlet İstatistik Enstitüsünce yayımlanan enflasyon yıllık değişim oranlarıyla arttırılmış tutarından da az olmayacaktır.

Son fıkroda ise, Yasa'nın yürürlük tarihinden önce sigortalı olanlara bağlanacak malûllük ve ölüm aylıklarının, sigortalının bu Yasa'nın yürürlüğünden sonra da sigortalılık süresi bulunması durumunda bu süreler esas alınarak hesaplanacağı belirtilmektedir.

Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Geçici Madde 11'de hak kayıplarının önlenmesi amacıyla sigortalının önceki sisteme göre geçirilen sigortalılık süreleri o tarihteki yasalara göre, yeni sistemin yürürlüğünden sonraki süreleri ise 4447 sayılı Yasa ile belirlenen esasa göre değerlendirilerek bulunacak aylığının, önceki yasal duruma göre hesaplanan aylık tutarından az olmayacağı belirtilmiştir.

Bu durumda, adil ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeninin gerçekleştirilmesini amaçlayan ve herkesin sosyal güvenlik hakkını sağlamakla yükümlü olan hukuk devletinde sigortalıların hak kaybına uğramamaları koşuluyla yeni düzenlemeler getirilmesinde Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırılık yoktur.

İptal isteminin reddi gerekir.

c- 1479 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 12'nin İncelenmesi

aa- Geçici 12. Maddenin Birinci Fıkrası

Maddenin birinci fıkrasında, Yasa'nın yürürlük tarihinden sonra prim ve aylıkların hesaplanmasında, Yasa'nın 50 nci maddesindeki esaslara göre belirleme yapılmıncaya kadar, kanunun yayımı tarihinden önceki kurallara göre saptanacak yirmidört basamaklı gösterge tablosunun uygulanmasına devam edileceği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, gelir basamaklarının hesaplanmasında Yasa'nın yürürlüğünden önce sigortalı olanlara da yeni esasların uygulanacağını kabul edilmesinin Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesine ilişkin 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Toplum yaşamında adil ve eşitliğe dayalı bir hukuk düzeni kurmak ve bu düzeni sürdürmekle yükümlü sosyal hukuk devletinde, yasaların içerdiği kurallar için yürürlük tarihinden önce ve sonrasına yönelik hak kaybını önleyici ve hukuksal boşluk doğmamasını sağlayacak geçiş hükümleri getirilmesi doğaldır.

Bu nedenle, Geçici 12. Maddenin birinci fıkrası Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 12'nin İkinci Fıkrası

1479 sayılı Yasa'nın geçici 12. maddesinin ikinci fıkrası, 31.5.2000 gün ve 4571 sayılı "Sosyal Sigortalar Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile İşsizlik Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilmiştir.

Konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer yoktur.

31- Yasa'nın 40. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 40. maddesiyle, 17.10.1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nun, yaşlılık aylığından yararlanma koşullarını düzenleyen 17. maddesi değiştirilmiştir.

Buna göre, sigortalının, yazılı istemde bulunması ve bu tarihte prim ve her türlü borçlarını ödemiş olması ayrıca 25 tam yıl sigorta primi ödeyen kadınların 58, erkeklerin ise 60 yaşını doldurması koşuluyla yaşlılık aylığından yararlanabileceği kurala bağlanmıştır. Maddede en az 15 tam yıl prim ödeyen sigortalılardan kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını dolduranlara da kısmî yaşlılık aylığı bağlanacağı belirtilmiştir. Böylece emekli olabilmek için daha önce öngörülmeleyen yaş koşulu getirilmiş, kadınlar için sigorta primi ödeme koşulu 25 tam yıla çıkarılarak erkek sigortalılarla eşitlik sağlanmıştır.

Dava dilekçesinde kuralın yaşlılık aylığından yararlanma koşullarını ağırlaştırması nedeniyle sosyal hukuk devletine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 6. ve 23. maddelerinde belirtilen gerekçeler bu madde içinde geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

32- Yasa'nın 41. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 41. maddesiyle, 2926 sayılı Yasa'nın prim oranı ve hesaplanmasına ilişkin 31. maddesi değiştirilerek malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi, sigortalının seçtiği veya intibak ettirildiği gelir basamağının % 20'si olarak belirlenmiştir.

Dava dilekçesinde, % 15 olan prim oranının % 20 ye çıkarılmasının sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 60. maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu belirtilmiş ve Devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli önlemleri alarak örgütleri kuracağı açıklanmıştır. Bu görev 65. maddeye göre Devletin "mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde" yerine getirilecektir. Devlet, sosyal güvenliği sağlamak için, kurumsal bir yapılanmayı gerçekleştirmişse, bunu korumak ve geliştirmekle de yükümlüdür.

Katkılı sosyal güvenlik rejimlerinde, sosyal riskleri karşılamak için gereken kaynak, önemli ölçüde primlerle karşılanmaktadır. Anayasa'da belirtilen ilkelere ve sosyal sigorta gereklerine uygun ve adil ölçüler içinde prim miktar ve oranlarının saptanması yasakoyucunun takdirindedir.

Bilimsel veriler ve aktüeryal hesaplar gözönünde bulundurulmak suretiyle prim oranının % 20 olarak sağlanmasında adil ve makul ölçülerin gözetildiği anlaşıldığından dava konusu 41. madde Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır. İptal isteminin reddi gerekir.

33- Yasa'nın 44. Maddesinin İncelenmesi

44. maddeyle 2926 sayılı Yasa'ya Geçici 7. ve Geçici 8. Maddeler eklenmiştir.

a- 2926 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 7'nin İncelenmesi

aa- Geçici Madde 7'nin Birinci Fıkrası

Fıkırada, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önceki kurallara göre yürürlük tarihinden sonraki aybaşı itibariyle aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki tam yıl veya daha az süre kalan sigortalıların, tam veya kısmi yaşlılık aylığı isteyebilecekleri belirtilmiştir.

4447 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen geçici 81. maddenin birinci fıkrasının (A) bendine ilişkin gerekçe, 2926 sayılı Yasa'ya eklenen geçici 7. maddenin birinci fıkrası içinde geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 7'nin İkinci Fıkrası

Fıkıraya göre, daha önce sigortalı olup ta 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibariyle kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödeme süresinin dolmasına 2 ilâ 10 yıl kalanlar kademelendirilmiş, kademesine göre kadınlar için 41 ilâ 51, erkekler için 45 ilâ 54 arası yaş koşulu getirilmiş, 10 yıldan fazla kalanların ise kadınlarda 52, erkeklerde 56 yaşını doldurmaları ve kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödemeleri halinde yaşlılık aylığı bağlanacağı öngörülmüştür.

Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 81'in birinci fıkrasının (B) bendine ilişkin gerekçe, Geçici 7. maddenin ikinci fıkrası için de geçerli olduğundan kuralın iptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU bu görüşe katılmamıştır.

cc- Geçici Madde 7'nin Üçüncü Fıkrası

Fıkra ile, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğünden önce sigortalı olup, 15 tam yıl prim ödeme süresini dolduranlardan kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduranlarla Yasa'nın yürürlüğe girdiği aybaşı itibariyle prim ödeme koşulunu belirli süreler içinde yerine getirerek kadınların 51 ilâ 56, erkeklerin ise 56 ilâ 58 yaşlarını doldurmaları halinde yaşlılık aylığı bağlanacağı öngörülmüştür.

Yasa'nın 39. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 10'un üçüncü fıkrası için belirtilen ret gerekçeleri, 44. maddeyle 2926 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 7. maddenin üçüncü fıkrası için de geçerli olduğundan iptal istemin reddi gerekir.

b- 2926 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 8'in İncelenmesi

Geçici Madde 8'e göre, sigortalıların 2926 sayılı Yasa'nın 36'ncı madde hükmünün yürürlüğe girdiği tarihe kadar olan prim borçlarının, değişiklikten önceki kurallara göre hesap ve tahsil edileceği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, getirilen düzenleme ile kazanılmış hakların ihlal edildiği, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4447 sayılı Yasa'nın 42. maddesiyle 2926 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek sigortalıların süresi içinde ve tam ödenmeyen prim borçlarına, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'la belirlenen gecikme zammı oranlarının uygulanacağı öngörülmüştür.

Geçici Madde 8 ile, değişiklikten önceki prim borçlarının önceki kurallara göre hesap ve tahsil edileceği belirtilerek kuralın geçmişe yürütülmesi engellenerek adil ve makul ölçülerin gözetilmesi sonucu sigortalılara ek yükümlülük getirilmediği anlaşıldığından, kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülmemiştir.

İptal isteminin reddi gerekir.

34- Yasa'nın 56. Maddesinin İncelenmesi

4447 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 17.10.1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu, 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu, 2.9.1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigorta Kurumu Kanunu ve 17.10.1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nda yapılan değişikliklere koşut olarak kimi ifade, rakam ve oranlarda zorunlu değişiklikler yapılmıştır.

Dava dilekçesinde, yapılan değişikliklerin çalışmakta olanları hak kaybına uğratması nedeniyle sosyal hukuk devletine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılan kimi kurallarına koşut düzenlemeler içeren dava konusu 56. madde aynı gerekçelerle Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır.

İptal isteminin reddi gerekir.

V- İPTAL HÜKMÜNÜN YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 53. maddesi uyarınca; kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü veya bunların belirli madde veya hükümleri, iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı gün yürürlükten kalkar. Ancak, Anayasa Mahkemesi, iptal kararı ile doğacak hukuksal boşluğu, kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici nitelikte görürse, boşluğun doldurulması için iptal kararının yürürlüğe gireceği günü ayrıca kararlaştırabilir.

25.8.1999 günlü ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 17., 22., 26., 39. ve 44. maddelerinin kimi kurallarının iptali sonucunda meydana gelen hukuksal boşluk kamu düzenini tehdit ve kamu yararını ihlal edici nitelikte olduğundan, bu kurallara ilişkin iptal hükmünün, kararın Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI- SONUÇ

25.8.1999 günlü, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu"nun:

1- "Başlığı"nın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- 3. maddesiyle 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 32. maddesinin;

A- (B) bendine eklenen alt bendin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Sonuna eklenen fıkra, 24.8.2000 günlü, 616 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 58. maddesiyle değiştirildiğinden konusu kalmayan istem hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

3- 4. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 36. maddesinin (B) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- 5. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 55. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5- 6. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6- 7. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 61. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

7- 8. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bendin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK'ın "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptali gerektiği yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

8- 9. maddesiyle 506. sayılı Kanun'un 67. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin değiştirilen (c) alt bendi, yürürlükten kaldırılan (d) alt bendi, (B), (D) ve (E) bentleri ile (C) bendinin (B) bendi olarak değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

9- 10. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 78. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

10- 12. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 85. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (a) alt bendi ile yürürlükten kaldırılan (b) alt bendinin ve (c) alt bendinin (b) alt bendi olarak değiştirilmesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

11- 13. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 96. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

12- 15. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un Ek 24. maddesinin (a) fıkrasının yürürlükten kaldırılan ikinci bendinin ve Ek 32. maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere eklenen fıkraların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

13- 16. maddesiyle 506 sayılı Kanun'a eklenen Ek Madde 39 da yer alan "... beş yıldan çok olmamak üzere..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

14- 17. maddesiyle 506 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici madde 81'in birinci fıkrasının,

a- (A) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (B) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c- (C) bendinin,

aa- (a) alt bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

bb- (b) alt bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Geçici Madde 82'nin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

15- 18. maddesiyle yeniden düzenlenen 17.10.1983 günlü, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 20. maddesinin 20.2.1992 günlü, 3774 sayılı Yasa ile kaldırılan (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

16- 19. maddesiyle değiştirilen 2925 sayılı Kanun'un 21. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

17- 21. maddesiyle değiştirilen 2925 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

18- 22. maddesiyle 2925 sayılı Kanun'a eklenen Geçici Madde 2'nin;

A- (A) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- (B) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

19- 23. maddesiyle değiştirilen 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 39. maddesinin, (b) fıkrasının birinci paragrafı, (c, ç ve d) fıkraları, (k) fıkrasından sonra gelen birinci paragrafı ve maddeye eklenen fıkra ile yürürlükten kaldırılan son iki paragrafın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

20- 24. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Kanun'un Ek 9. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

21- 25. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'un Geçici 139. maddesinin;

A- Üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Değiştirilen sekizinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

22- 26. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici Madde 205'in,

a- Birinci fıkrasının "...Kadın iştirakçilerden 20, erkek iştirakçilerden 25 fiili hizmet yılını dolduranların istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır." biçimindeki ilk paragrafı ile (a) bendine ilişkin iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h). (i) ve (j) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c- Birinci fıkrasının "...Doldurmaları ve kadın iştirakçinin 20, erkek iştirakçinin 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları halinde istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır." biçimindeki bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

d- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

e- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Geçici Madde 206'nın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

23- 27. maddesiyle değiştirilen 2.9.1971 günlü, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 30. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

24- 28. maddesiyle değiştirilen 1479 sayılı Kanun'un 35. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

25- 29. maddesiyle değiştirilen 1479 sayılı Kanun'un 36. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

26- 30. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'un 42. maddesinin birinci fıkrasının;

A- Değiştirilen (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Değiştirilen (d) bendi, 24.8.2000 günlü, 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 20. maddesiyle değiştirildiğinden konusu kalmayan istem hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

C- Yürürlükten kaldırılan (e) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

27- 35. maddesiyle değiştirilen 1479 sayılı Kanun'un Ek 12. maddesi 24.8.2000 günlü, 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 29. maddesiyle değiştirildiğinden konusu kalmayan istem hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

28- 36. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'un Ek 13. maddesinin;

A- Değiştirilen son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Sonuna eklenen fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ile Ahmet AKYALÇIN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

29- 38. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'a eklenen Ek Madde 20'nin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK'ın "sosyal yardım zammı" dahil ibaresinin iptali gerektiği yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

30- 39. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici Madde 10'un,

a- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Geçici Madde 11'in Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- Geçici Madde 12'nin,

a- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci fıkrası 31.5.2000 günlü, 4571 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirildiğinden konusu kalmayan istem hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

31- 40. maddesiyle değiştirilen 17.10.1983 günlü, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 17. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

32- 41. maddesiyle değiştirilen 2926 sayılı Kanun'un 31. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

33- 44. maddesiyle 2926 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici Madde 7'nin,

a- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY ile Tülay TUĞCU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Geçici Madde 8'in Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

34- 56. maddesiyle 506, 2925, 5434, 1479 ve 2926 sayılı kanunların kimi maddelerinde yapılan değişikliklerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE;

Esas Sayısı : 1999/42
Karar Sayısı : 2001/41

25.8.1999 günlü, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 17., 22., 26., 39. ve 44. maddelerinin iptal edilen kurallarının doğuracağı hukuksal boşluk kamu düzenini tehdit ve kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince bu kurallara ilişkin İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMİ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

23.2.2001 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Mahir Can ILICAK	Ertuğrul ERSOY
Üye	Üye	
Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN	

KARŞIOY YAZISI

I- 4447 sayılı Yasa'nın 17., 22., 26., 39. ve 44. maddeleriyle değiştirilen kuralların incelenmesi:

4447 sayılı Yasa'nın; 17., 22., 26., 39. ve 44. maddeleriyle 506, 2925, 5434, 1479 ve 2926 sayılı Yasalara geçici maddeler eklenerek emeklilik veya yaşlılık aylığına hak kazanma konusunda getirilen yeni sisteme geçiş hükümleri düzenlenmiştir. Böylece, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinden önce sosyal sigorta sistemine girenlerin, ödedikleri prim, sigortalılık

süreleri veya emeklilik hizmet süreleri gözetilerek yapılan kademelendirmeye göre genel hükümlerle belirlenen sürelerden önce emekli olmalarına olanak sağlanmıştır.

Emeklilik ya da yaşlılık aylığı, buna hak kazanarak beklenen hak olmaktan çıkıp kazanılmış hakka dönüşmedikçe kazanılmış bir hakkın ihlâlinden söz edilemez. Oysa hukuk devleti ilkesine aykırılık savının geçerli olabilmesi için bu tür bir hak ihlâlinin bulunması gerekir.

Yasakoyucunun, sosyal güvenlik alanında yeni bir düzenleme yaparken daha önce sisteme girmiş olanlarla ilgili geçiş hükümleri getirmek suretiyle bu kişilere kimi olanaklar sağlayacağı açıktır. Sosyal sigorta sisteminin teknik gereklerine göre yapılan kademelendirmeleri esas alan dava konusu kuralların belli ölçüleri gözetmiş olması nedeniyle adil olmadığı ileri sürülemez. Geçiş hükümleriyle tanınan olanakların ölçüsü ise, yasakoyucunun takdir yetkisiyle ilgili bir husus olup bu yetki kullanılırken anayasal sınırlar da aşılmamıştır.

Öte yandan, geçiş hükümlerine esas alınan kademeler arasındaki süreyi doldurmalarına çok az bir zaman kalmış olanların, bir üst kademedekilere göre hak kaybına uğramaları, statü değişikliğine ilişkin bu tür düzenlemelerde geçişi bir noktada durdurma ya da belirli süre ile sınırlandırma zorunluluğundan kaynaklanmaktadır.

Bu nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın; 17. maddesiyle 506 sayılı Kanun'a eklenen Geçici Madde 81'in birinci fıkrasının (B) bendi ile (C) bendinin (b) alt bendinin; 22. maddesiyle 2925 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 2'nin (B) bendinin; 26. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'a eklenen Geçici Madde 205'in birinci fıkrasının (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i) ve (j) bentleri ile üçüncü fıkrasının; 39. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'a eklenen Geçici Madde 10'un ikinci fıkrasının; 44. maddesiyle 2926 sayılı Kanun'a eklenen Geçici Madde 7'nin ikinci fıkrasının iptali yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

II- 4447 sayılı Yasa'nın 36. maddesiyle eklenen kuralın incelenmesi:

4447 sayılı Yasa'nın 36. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'nın Ek. 13. maddesine eklenen fıkra "Ağız protezleri hariç, sigortalının bu Kanuna tâbi, sigortalılığının başladığı tarihten önce, sigortalı ve hak sahiplerinde mevcut olduğu tespit edilen hastalık ve arızalardan dolayı bedeli Kurumca karşılanacak olan ortez ve protezler Ek. 18 inci maddeye göre hazırlanacak yönetmelikte belirlenir." denilmektedir. Buna göre sigortalının sigorta kapsamına girmeden önceki hastalık ve arızalar nedeniyle gereksinim duyduğu ortez ve protezlerden yönetmelikle belirlenecek olanlar için Kurumca ödeme yapılabilir.

Kimi hastalık ve arızalar için kullanılan, ortez ve protez bedellerinin çok yüksek olması nedeniyle kişilerin sigorta kapsamına alınmadan önceki rahatsızlıklarından kaynaklanan yüksek ödemelerin tümünün, sigortalılığın başlangıcında Kurumca karşılanmasının sigorta sistemine getireceği ağır yük ve uygulamada sıklıkla görülen sigorta olanaklarının kötüye kullanılmasının, kısmen de olsa engellenmesi amacıyla böyle bir düzenlemeye gidildiği anlaşılmaktadır.

Dava konusu kuralla sigortalıların, sisteme dahil olmadan önceki rahatsızlıkları nedeniyle gereksinim duydukları ortez ve protez bedellerinin ödenmesi, tümüyle yasaklanmamış, yapılacak yönetmelikle belirleneceklerin bedelinin Kurumca ödenmesi kabul edilmiştir. Sigortanın malî olanaklarına ve değişen koşullara göre, yönetmelikle düzenleme

yapması için idareye takdir yetkisi verilmesi yetki devri niteliğinde görülemez. Ayrıca, yaşamsal önemi olan bir ortez veya protezin yönetmelikte yer almaması durumunda bunun her somut olayda idari yargı tarafından denetleneceği ve sonucuna göre işlem yapılacağına da duraksamaya yer yoktur.

Açıklanan nedenlerle, kuralın iptali yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan
Mustafa BUMİN
Üye
Ertuğrul ERSOY

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU
Üye
Tülay TUĞCU

KARŞIOY YAZISI

4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesi ile 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun 139. maddesinin sekizinci fıkrasında yapılan değişiklikle, Sandıktan aylık alanların diğer sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi görevlerde çalışan veya buralardan aylık alan eşleri ile Sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bunlardan aylık alanlar, Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanamayacakları öngörülmüştür.

Yapılan düzenleme ile isteğe bağlı sağlık sigortalarından yararlananlar ile Emekli Sandığı'ndan yetim aylığı alanların değiştirilen fıkranın kapsamı dışında bırakıldıkları görülmektedir. Yani bu durumda olanlar T.C. Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanmaya devam edeceklerdir. Kuralın "sosyal güvenlikte teklik ilkesi" gereği olduğu ileri sürülmektedir.

Ülkemizde Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur olup bu kurumların aynı kalite ve düzeyde sağlık yardımı sağladıkları söylenemez. Sigortalılara olabildiğince daha iyi sağlık yardımı sağlamak sosyal devletin amaç ve görevlerindendir. Diğer yandan Anayasa'nın 5. maddesiyle kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak Devletin görevleri arasında sayılmıştır.

Sağlık kurumlarından yalnızca biri tarafından sağlık karnesi verilmesi durumunda, kişinin birden fazla sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından yararlanabilme olanağı kalmayacağından, "sosyal güvenlikte teklik ilkesine" ters düşen bir uygulamada ortaya çıkmayacaktır.

Sosyal Sigortalar Kurumu ile Bağ-Kur'dan yetim aylığı alanlarla T.C. Emekli Sandığı'ndan yetim aylığı alanların durumları aynı olduğu halde bu grupta yer alanların farklı kurallara tabi tutulmaları, Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır.

İsteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananların başka bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almaları halinde dahi fıkra kapsamı dışında tutulmalarına karşın diğerlerine bu olanağın tanınması da adil olmayan ve eşitliğe aykırı bir düzenlemedir.

Açıklanan nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesinin sekizinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu, iptali gerektiği kanaatine vardığımızdan aksi yönde oluşan çoğunluk kararına karşıyız.

Üye

Samia AKBULUT

Üye

Yalçın ACARGÜN

KARŞIOY YAZISI

25.8.1999 günlü, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu"nun 25. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesinin sekizinci fıkrası değişikliğe uğratılmıştır.

Değişiklikten önce sekizinci fıkroda, "özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar (isteğe bağlı olarak sağlık sigortasından yararlananlar hariç) bu madde hükmünden yararlanamazlar. Ancak, Sandıktan dul ve yetim aylığı almakta iken sonradan diğer sosyal güvenlik kurumlarınca dul veya yetim aylığı bağlanması nedeniyle sağlık yardımına da hak kazananlar, bu haklardan vazgeçmeleri halinde bu madde hükmünden yararlanmaya devam ederler" hükmü yer almakta iken, 25. madde ile yapılan değişiklikle, özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile Sandıktan emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığı alanların diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan "eşleri" ve sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malüllük aylığı alanlar bu madde hükmünden yararlanamazlar şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Aynı kişinin birden fazla sosyal güvenlik kurumu kapsamında bulunmaması demek olan "sosyal güvenlikte teklik ilkesi, esas itibariyle sosyal güvenlik hukuku ilkelerinden olup herkesin bağlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanmasını gerektirmektedir. Ancak sağlık yardımından yararlanacaklar, sadece çalışanlar, emekli aylığı alanlar olmayıp bunların eşlerini, çocuklarını, dul ve yetimlerini de kapsamaktadır. Bu yönü ile "sağlık yardımından yararlanma" ilkesinin niteliği, getiriliş amacı itibariyle gerek hukuki açıdan ve gerekse uygulama yönünden adil olmayan, sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde primli sisteme tabi olan sosyal güvenlik kurumları, T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve kısaca Bağ-Kur'dur. Bunların sağladığı sağlık yardımlarının gerek miktar, gerek vasıf ve gerekse imkân ve kolaylıkların aynı olduğunu söylemek olanaklı değildir. Bireylere sağlık yardımları sunulmasının asıl amacı sosyal devlet olmanın gereklerine uymak, sigortalılara olabildiğince daha iyi ve daha elverişli şekilde yardımda bulunmak olmalıdır. Sağlık yardımı adı altında bazı olanakların tanınması,

mutlaka bu yardımın yapıldığı anlamına gelmez. Yapılmak istenen bu yardımların insan haysiyetine ve sağlığına yakışır ölçüde ve şekilde olması gerekir. Aksi halde bir nevi yasak savma anlamını taşır. Çoğunluk görüşünde belirtilen, sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman açıklarıyla karşılaşmaması gerekçesi insan sağlığı ve yaşam hakkıyla bağdaşmaz. İnsanın yaşama hakkı ve sağlığı her şeyin üstünde görülmelidir. Sağlıklı hayat insan mutluluğunun, insanca yaşamının temel koşuludur. Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak Devletin temel amaç ve görevlerinden sayılmıştır. Bu görevin çeşitli sebep ve bahanelerle savsaklanması, gereği gibi yerine getirilmemesi Anayasa'ya aykırılık oluşturur.

Sözü edilen Geçici 139. maddenin sekizinci fıkrasında, değişiklikten önce, Sandıktan dul ve yetim aylığı almakta iken sonradan diğer sosyal güvenlik kurumlarınca dul veya yetim aylığı bağlanması nedeniyle sağlık yardımına da hak kazananların "bu haktan vazgeçmeleri" halinde bu madde hükmünden yararlanacakları öngörülerek ikinci bir haktan yararlanmaları "vazgeçme" şartına bağlanmıştı. Yapılan değişiklikle, hiç bir şart öngörülmeden fıkra metninde yazılı hallerde sağlık yardımından yararlanılamayacağı kuralı getirilmiştir. Sağlık yardımından yararlanma, emeklilere onların aile bireylerine, dul ve yetimlerine verilen sağlık karnelerinin ibrazıyla mümkün olmaktadır. Kendilerine yalnızca bir sosyal güvenlik Kurumunca sağlık karnesi verilmesi uygulaması, diğer kurumların sağlık yardımlarından yararlanmayı da önleyecek olup, sosyal güvenlik teklik ilkesine de aykırı olmayan bir uygulama olarak ortaya çıkacaktır. Ancak, bunun için hak sahibi olanların, gerek eşlerinden ve gerekse ana ve babalarından dolayı bu hakları elde etmiş olmaları yeterli görülmeli, sekizinci fıkranın eski haliyle hiç değilse bir seçimlik hakkı tanınmış olmalıydı.

Emekli Sandığı'ndan, emekli, malüllük aylığı alanın eşi hiç bir yerde çalışmıyor veya diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık almıyorsa, Emekli Sandığı'nın yaptığı sağlık yardımından yararlanabilecek, şayet bir yerde çalışıyor veya bir diğer sosyal güvenlik kurumundan çok az da olsa bir aylık alıyorsa Emekli Sandığı'nın sağlık yardımından yararlanamayacaktır ki, böyle bir düzenleme, âdetâ çalışanın cezalandırılması, çalışmayanın hoş görülmesi anlamını taşımaktadır.

Diğer taraftan öteki sosyal güvenlik kurumlarından yetim aylığı alan Emekli Sandığı iştirakçisinin eşinin durumu ise daha dikkat çekicidir. Bunların Emekli Sandığı ile ilişkisi, Emekli Sandığı iştirakçisi olan eşinden dolayı, diğer kurumlarla olan ilişkileri ise ana, baba veya çocuğundan dolayıdır. İki kurumla da olan ilişkisi, sigortalının aile bireyi olması nedenine dayanmaktadır. Emekli Sandığı emeklisinin hiçbir işte çalışmayan eşi, şayet babası dolayısıyla diğer kurumlardan çok az miktarda da olsa yetim aylığı alıyorsa, Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanamayacaktır. Bu da Anayasa'nın eşitlik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Ayrıca sosyal güvenlik kurumlarından emekli, malüllük ve dul aylığı alanlar ve bunların aile bireyleri, yaş ve maddî durumları itibarıyla çalışanlara göre daha fazla korunmaya ve sağlık yardımına muhtaç kimselerdir. Bu bakımdan, diğer sosyal güvenlik kurumlarından emekli, malüllük ve yetim aylığı alanları, bu kurumlara tabi görevlerde aktif sigortalı olarak çalışanlardan ayrı değerlendirmek gerekir. Sosyal devlet, zayıfları koruyan, güçsüzlere yardım eden, her vatandaşına asgarî bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlettir.

Öte yandan, isteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananlar için sözü edilen sekizinci fıkra uygulanmayacaktır. Bunlar diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık almış olsalar da Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanmaya devam edeceklerdir. Zorunlu sigortalılara

tanınmayan bir hakkın isteğe bağlı sigortalılara tanınmasının haklı bir nedeni bulunmadığından, bu husus da Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Belirtilen nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesi ile 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesinin sekizinci fıkrasının değiştirilmesi suretiyle getirilen kural Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılık oluşturduğundan iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Sacit ADALI

KARŞIOY YAZISI

25.8.1999 günlü, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu"nun kimi kurallarının iptali istemiyle açılan iptal davası sonucunda verilen 22.2.2001 günlü, 1999/42 Esas, 2001/41 Karar sayılı kararın aşağıda belirtilen bölümlerine açıkladığımız nedenlerle katılmıyoruz.

1- Yasa'nın 8. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bend uyarınca, 506 sayılı Yasa'ya göre, yaşlılık aylığı almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil, almakta oldukları aylıklarından % 15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir. Bu kuralda yer alan "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerekirken aksine oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Sosyal yardım zammı, 506 sayılı Yasa'nın Ek 24. maddesiyle düzenlenmiştir. Buna göre sosyal yardım zammı, 506 sayılı Kanun ile ek ve değişiklikleri gereğince, iş kazaları ve meslek hastalıkları, malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir ve aylık alanlar ile 991 sayılı Yasa ile Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre aylık alanlara her ay ödenen ve Bakanlar Kurulu'na tesbit edilen bir paradır. Ancak, 4447 sayılı Yasa'nın 15. maddesi ile Bakanlar Kurulu'nun tesbit yetkisi kaldırılmış olduğundan en son 27.4.1995 gün ve 95/6776 sayılı kararla tesbit olunan 4.690.000.-TL. olarak uygulanmaktadır. Sosyal Sigortalar Kurumu, hak sahiplerine ödediği sosyal yardım zammı tutarını, Devlete ait kurum ve kuruluşlar ile Devletin payı olan işyerlerinden tahsil etmekte, bu sayılanlar dışında kalanların sosyal yardım zamları ise Kurumca karşılanmaktadır. Ayrıca sözü edilen Ek 24. madde uyarınca, sosyal yardım zammından icra ve diğer kesintiler yapılamayacağı gibi, her türlü vergi, resim ve harçtan da muaf tutulmuştur.

Anayasa Mahkemesi, sosyal yardım zammını düzenleyen hükümlerin iptali istemiyle yapılan başvuru sonucunda, 18.11.1993 gün, 1993/17 Esas, 1993/41 Karar sayılı kararında, yaşlılık aylığının yetersizliğinin sosyal yardım zammıyla giderilmek istendiğinden 506 sayılı Yasa'nın Ek 24. maddesiyle bu yardım kurumunun yaşama geçirildiğini, bu zammın, hak eden iştirakçilere ödenecek Devlet katkısı olduğunu, bir sosyal katkı olarak sürmesinin, asıl ödemeler doyurucu düzeyde olmadıkça, sosyal devlet niteliğine uygun bir işleyiş olduğunda

duraksanamayacağını, yalnızca mali darboğazın Anayasa'ya aykırılık nedeni oluşturamayacağını belirterek Ek 24. maddenin (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi kararında da belirtildiği gibi sosyal yardım zammı, yaşlılık aylığının yetersizliği nedeniyle aylıktan ayrı olarak verilen "sosyal yardım" niteliğinde bir ödemedir. Sosyal yardımlarda ilgililerin doğrudan bir katkısı bulunmamakta, bu ödemeler "sosyal devlet" olmanın bir gereği olarak görülmektedir.

Ek 24. maddede, sosyal yardım zammından icra ve diğer kesintilerin yapılamayacağı gibi bu yardım zammı, her türlü vergi, resim ve harçtan da muaf tutulmuştur. Diğer taraftan niteliği ve güdülen amacı itibarıyla, primsiz sosyal güvenlik rejiminin bir uygulaması olarak kabul edilen sosyal yardım zammından adı ve amacı ne olursa olsun destek primi kesilmesi, sosyal sigorta uygulamasının teknik gereklerine de uygun düşmemektedir.

Ayrıca tüm emeklilere eşit miktarda ödenen sosyal yardım zammı yönünden tüm emekliler aynı ve eşit konumda olduklarından bunlardan sadece serbest avukat ve noterlere ödenen bu zamdan prim kesilmesi, Anayasa'nın eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Belirtilen nedenlerle, sosyal yardım zammından da sosyal güvenlik primi kesilmesi, Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırılık oluşturduğundan, 4447 sayılı Yasa'nın 8. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bentte yer alan "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

2- Yasa'nın 38. maddesiyle, 1479 sayılı Yasa'ya eklenen Ek 20. madde uyarınca, 1479 sayılı Yasa'ya göre yaşlılık aylığı bağlananlardan, 24. maddenin (ı) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, "sosyal yardım zammı dahil" tahakkuk eden aylıklarından % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir.

Sosyal yardım zammı, 1479 sayılı Yasa'nın Ek 7. maddesi gereğince, Bağ-Kur'dan malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık alanlara, her ay aylıklarıyla birlikte peşin olarak ödenen paradır. Yardım miktarı, geçim endeksleri, asgari ücret ve ekonomik duruma göre Bakanlar Kurulu'nca tesbit edilecektir. En son 16.4.1997 gün ve 97/9301 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile basamak ve derecelere göre tesbit edilen sosyal yardım zammı miktarları 4447 sayılı Yasa'nın 34. maddesi ile 1479 sayılı Yasa'nın Ek 7. maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek 1-12 basamaklarda bulunanlara 5.850.000.-TL., 13-24 basamaklarda bulunanlara da 4.500.000.-TL. olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan sözü edilen Ek 7. maddenin dördüncü fıkrasına göre de sosyal yardım zammı, haczedilemeyeceği gibi damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulmuştur.

Yukarıda (ı) numaralı bölümde izah edildiği üzere, sosyal yardım zammı, malüllük, yaşlılık ve yetim aylıklarının yetersizliği nedeniyle, aylıklardan ayrı olarak ödenen, "sosyal yardım" niteliğinde bir ödemedir. Sosyal yardımlarda, ilgililerin doğrudan bir katkısı bulunmamakta, prim esasına dayanmamakta, bu ödemeler "sosyal devlet" olmanın bir gereği olarak yapılmaktadır. Bu yardımlardan, icra ve diğer kesintiler yapılamayacağı gibi her türlü vergi, resim ve harç da alınmayacaktır.

Niteliği ve güdülen amacı itibariyle, primsiz sosyal güvenlik rejiminin bir uygulaması olarak kabul edilen sosyal yardım zammından, destek primi kesilmesi, sosyal sigorta uygulamasının teknik gereklerine de uygun düşmemektedir.

Belirtilen nedenlerle, Bağ-Kur'dan yaşlılık aylığı alanlardan, sosyal güvenlik primi kesilirken, bu prime sosyal yardım zammının da dahil edilmesi, başka bir ifadeyle sosyal yardım zammından da sosyal güvenlik primi kesilmesi, Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğundan 38. madde ile eklenen Ek 20. maddede yer alan "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

3- 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesiyle, 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere maddeye bir fıkra eklenmiş, aynı maddenin sekizinci fıkrası değiştirilmiştir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun Geçici 139. maddesi emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığı alanlar ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri ile dul ve yetim aylığı alanlara yapılacak olan sağlık yardımını düzenlemektedir. Bu maddenin sekizinci fıkrası 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesi ile değiştirilmiştir. Değişiklikten evvel sekizinci fıkrafta, "özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar (isteğe bağlı olarak sağlık sigortasından yararlananlar hariç) bu madde hükmünden yararlanamazlar. Ancak, Sandıktan dul ve yetim aylığı almakta iken sonradan diğer sosyal güvenlik kurumlarınca dul veya yetim aylığı bağlanması nedeniyle sağlık yardımına da hak kazananlar, bu haklardan vazgeçmeleri halinde bu madde hükmünden yararlanmaya devam ederler" hükmü yer almakta iken 25. madde ile yapılan değişiklikle, özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile Sandıktan emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığı alanların diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan "eşleri" ve sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malüllük aylığı alanlar bu madde hükmünden yararlanamazlar şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Aynı kişinin birden fazla sosyal güvenlik kurumu kapsamında bulunmaması demek olan "sosyal güvenlik teklik ilkesi" esas itibariyle sosyal güvenlik hukuku ilkelerinden olup herkesin bağlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanmasını gerektirmektedir. Ancak sağlık yardımından yararlanacaklar, sadece çalışanlar, emekli aylığı alanlar olmayıp bunların eşlerini, çocuklarını, dul ve yetimlerini de kapsamaktadır. Bu yönü ile "sağlık yardımından yararlanma" ilkesinin niteliği, getiriliş amacı itibariyle gerek hukuki açıdan ve gerekse uygulama yönünden adil olmayan sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde primli sisteme tabi olan sosyal güvenlik kurumları, T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve kısaca Bağ-Kur'dur. Bunların sağladığı sağlık yardımlarının gerek miktar, gerek vasıf ve gerekse sağlanan mekân, imkân ve kolaylıkların aynı olduğunu söylemek olanaklı değildir. Bireylere sağlık yardımları sunulmasının asıl amacı, sosyal devlet olmanın gereklerine uymak, sigortalılara olabildiğince daha iyi ve daha elverişli şekilde yardımda bulunmak olmalıdır. Sağlık yardımı adı altında bazı olanakların tanınması, mutlaka bu yardımın yapıldığı anlamına gelmez. Yapılmak istenen bu yardımların gereği gibi insan haysiyetine, insan sağlığına yakışır ölçüde ve şekilde yapılması gerekir. Aksi halde bir nevi yasak savma anlamını taşır. Çoğunluk görüşünde belirtilen, sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman açıklarıyla karşılaşmaması gerekçesi insan sağlığı ve yaşam hakkıyla bağdaşmaz. İnsanın yaşam hakkı ve sağlığı her şeyin üstünde görülmelidir. Sağlıklı yaşam, insan mutluluğunun, insanca yaşamının temel koşuludur. Anayasa'nın 5. maddesinde,

kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak, Devletin temel amaç ve görevlerinden sayılmıştır. Bu görevin çeşitli sebep ve bahanelerle savsaklanması, gereği gibi yerine getirilmemesi Anayasa'ya aykırılık oluşturur.

Sözü edilen Geçici 139. maddenin sekizinci fıkrasında, değişiklikten önce, Sandıktan dul ve yetim aylığı almakta iken sonradan diğer sosyal güvenlik kurumlarınca dul veya yetim aylığı bağlanması nedeniyle sağlık yardımına da hak kazananların "bu haktan vazgeçmeleri" halinde bu madde hükmünden yararlanacakları öngörülerek ikinci bir haktan yararlanmaları "vazgeçme" şartına bağlanmıştı. Yapılan değişiklikle, hiç bir şart öngörülmeden fıkra metninde yazılı hallerde sağlık yardımından yararlanılamayacağı kuralı getirilmiştir. Sağlık yardımından yararlanma, emeklilere, onların aile bireylerine, dul ve yetimlerine verilen sağlık karnelerinin ibrazıyla mümkün olmaktadır. Kendilerine yalnızca bir sosyal güvenlik Kurumunca sağlık karnesi verilmesi uygulaması, diğer kurumların sağlık yardımlarından yararlanmayı da önleyecek olup, sosyal güvenlikle teklik ilkesine de aykırı olmayan bir uygulama olarak ortaya çıkacaktır. Ancak, bunun için hak sahibi olanların, gerek eşlerinden ve gerekse ana ve babalarından dolayı bu hakları elde etmiş olmaları yeterli görülmeli, sekizinci fıkranın eski şeklinde olduğu gibi hiç değilse bir seçimlik hakkı tanınmış olmalıydı.

Emekli Sandığı'ndan, emekli, malüllük aylığı alanın eşi hiç bir yerde çalışmıyor veya diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık almıyorsa, Emekli Sandığı'nın yaptığı sağlık yardımından yararlanabilecek, şayet bir yerde çalışıyor veya bir diğer sosyal güvenlik kurumundan çok az da olsa bir aylık alıyorsa Emekli Sandığı'nın sağlık yardımından yararlanamayacaktır ki, böyle bir düzenleme, adeta çalışanın cezalandırılması, çalışmayanın hoş görülmesi anlamını taşımaktadır.

Diğer taraftan öteki sosyal güvenlik kurumlarından yetim aylığı alan Emekli Sandığı iştirakçisinin eşinin durumu ise daha dikkat çekicidir. Bunların Emekli Sandığı ile ilişkisi, Emekli Sandığı iştirakçisi olan eşinden dolayı, diğer kurumlarla olan ilişkileri ise ana, baba veya çocuğundan dolayıdır. İki kurumla da olan ilişkisi, sigortalının aile bireyi olması nedenine dayanmaktadır. Emekli Sandığı emeklisinin hiç bir işte çalışmayan eşi, şayet babası dolayısıyla diğer kurumlardan çok az miktarda da olsa yetim aylığı alıyorsa, Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanamayacaktır. Bu da Anayasa'nın eşitlik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Ayrıca sosyal güvenlik kurumlarından emekli, malüllük ve dul aylığı alanlar ve bunların aile bireyleri, yaş ve maddî durumları itibarıyla çalışanlara göre daha fazla korunmaya ve sağlık yardımına muhtaç kimselerdir. Bu bakımdan, diğer sosyal güvenlik kurumlarından emekli, malüllük ve yetim aylığı alanları, bu kurumlara tabi görevlerde aktif sigortalı olarak çalışanlardan ayrı değerlendirmek gerekir. Sosyal devlet, zayıfları koruyan, güçsüzlere yardım eden, her vatandaşına asgarî bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlettir.

Öte yandan, isteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananlar için sözü edilen sekizinci fıkra uygulanmayacaktır. Bunlar diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık almış olsalar da Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanmaya devam edeceklerdir. Zorunlu sigortalılara tanınmayan bir hakkın isteğe bağlı sigortalılara tanınmasının haklı bir nedeni bulunmadığından, bu husus da Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Belirtilen nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesi ile 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesinin sekizinci fıkrasının değiştirilmesi suretiyle getirilen kural Anayasa'nın 2., 5.,

Esas Sayısı : 1999/42
Karar Sayısı : 2001/41

10. ve 60. maddelerine aykırılık oluşturduğundan iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Ali HÜNER

Üye

Mahir Can ILICAK

KARŞIOY YAZISI

4447 sayılı Yasa'nın 36. maddesi ile 1479 sayılı Kanun'un Ek 13. maddesine eklenen fıkarda "Ağız protezleri hariç, sigortalının bu Kanuna tabi sigortalılığın başladığı tarihten önce, sigortalı ve hak sahiplerinde mevcut olduğu tesbit edilen hastalık ve arızalardan dolayı bedeli kurumca karşılanacak olan ortez ve protezler Ek 18. maddeye göre hazırlanacak yönetmelikte belirlenir" kuralı getirilmiştir.

Dava konusu kuralla, daha önce yasa ile tanınan bir hakkın geri alınması veya sınırlandırılması getirilmemiş olup, sigortalılıktan önceki döneme ait bedeli kurumca karşılanacak ortez ve protezlerin belirlenmesi yönetmeliğe bırakılmıştır.

Kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı kanaatindeyim.

Bu nedenle, dava konusu kuralın iptali yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.
23.2.2001

Üye

Ahmet AKYALÇIN